

TRIBUNE

Nieuwsblad van de SP • jaargang 47 • nr. 4 • april 2011 • €1,75 • www.sp.nl

HUIS VOOR DE KLOKKENLUIDERS IN AANBOUW

FUKUSHIMA: ER ZIJN MEER LESSEN TE TREKKEN

NARE SCENARIO'S DREIGEN VOOR LIBIË

TAS MET EEN BOODSCHAP

Niet alleen tijdens de verkiezingscampagne heeft de SP een boodschap aan Nederland. Deze boodschappentas is handig om boodschappen in te doen – hij is groot en sterk. En de boodschap op de tas zet mensen aan het denken. De tas is ontworpen door SP-‘huisvormgever’ Thonik. Een echte design-tas dus, en dat voor maar € 1,65.

www.sp.nl/shop

ROOD ★
JONG IN DE SP

BEN JIJ EEN JONGE SP'ER, MAAR GEEN ROOD-LID? SLUIT JE NU GRATIS AAN EN STEUN DE MEEST ACTIEVE POLITIEKE JONGERENORGANISATIE VAN NEDERLAND!

THEMA-AVOND MET JAN MARIJNISSEN OVER HOGER ONDERWIJS

Op vrijdagavond 20 mei organiseert ROOD een thema-avond over de toekomst van het hoger onderwijs. In de politiek gaat de discussie steeds vaker over de betaalbaarheid van het onderwijs. Onderwijs is een product, moet zo goedkoop mogelijk worden aangeboden en studenten moeten snel consumeren.

Zelden wordt de vraag gesteld wat nou de rol van het hoger onderwijs in de samenleving moet zijn. Leiden we studenten in Nederland op tot ontwikkelde academici, of willen we ze snel klaarstomen voor de arbeidsmarkt? Is het wel wenselijk dat universiteiten

afhankelijker worden van het bedrijfsleven voor hun financiering? Speciale gast op deze avond is partijvoorzitter Jan Marijnissen.

Meld je aan door uiterlijk 5 mei € 2,50 over te maken op giro-nummer 3158651, ten name van ROOD. Vermeld daarbij je naam, je lidnummer en ‘thema-avond hoger onderwijs’. Voor meer informatie: rood.sp.nl/activiteiten

MEER WETEN? WWW.ROOD.SP.NL

IN DIT NUMMER

Libië

Jarenlange strijd zoals in Irak?
4

Jan Marijnissen en Govert Schilling

‘De zin van het leven bestaat niet’
8

Kernenergie

‘Meer lessen te leren uit Japanse catastrofe’
16

Klokkenluiders

‘Je kon je mond houden of je kon gaan’
20

Speciaal onderwijs woedend

‘Juist meer investeren’
23

14 Fotoreportage: Democraten op de vlucht

26 Linksvoor: Javier Cornelissen kan met één beeld een verhaal vertellen

27 Ron Meyer bekijkt: Het Afvalmuseum

6, 7, 19, 24, 28, 29 Nieuws **25** Uitgelicht **30** Brieven en Opmerkelijk

31 puzzel **32** Theo de buurtconciërge

COLUMN

De wereld in brand

Wie het nieuws ook maar een beetje volgt, kan er niet omheen: de wereld staat in brand. De vreselijke aardbeving in Japan, gevolgd door een tsunami en de grootste kernramp sinds Tsjernobyl, de protesten die in het Midden-Oosten zelfs de stevigste dictaturen aan het wankelen brengen: zonder dat je het misschien direct voelt, zijn we onderdeel van een historische omwenteling.

De demonstranten in het Midden-Oosten doen mij denken aan de gewone burgers die in opstand kwamen in het voormalig Oostblok. De tijden zijn anders en de aanleiding verschilt, en de uitkomst is nog uiterst onzeker, maar één ding lijkt duidelijk: uiteindelijk krijgt ieder onderdrukkend regime te maken met het volk, dat vrijheid eist.

Het Westen zou zich bescheiden moeten opstellen wanneer het gaat om inmenging in nieuwe conflicten. Tot voor kort werden de tirannen immers vooral gezien als goede afnemers van onze wapens in plaats van wrede onderdrukkers. Minstens zo belangrijk als acute hulp aan beschoten burgers is het om tirannen het wapentuig te ontfangen waarmee zij hun eigen bevolking onderdrukken.

Nederland heeft hier een belangrijke rol in. Wij zijn een grote wapenexporterende natie en daar ben ik bepaald niet trots op. We moeten daar snel een einde aan maken, willen we echt invulling geven aan een kernwaarde als internationale solidariteit.

Emile Roemer, fractievoorzitter SP

TRIBUNE IS EEN UITGAVE VAN DE SOCIALISTISCHE PARTIJ (SP) EN VERSCHIJNT 11 MAAL PER JAAR

Redactie
Diederik Olders (h), Jola van Dijk, Rob Janssen, Daniël de Jongh

Vormgeving
Antoni Gracia, Robert de Klerk, Gonnie Sluijs, Chris Versteeg

Aan dit nummer werkten mee
Suzanne van de Kerk, Bas Stoffelsen, Karen Veldkamp

Foto cover
Bas Stoffelsen

Illustraties
Arend van Dam, Wim Stevenhagen, Marc Kolle

De Tribune op Internet
www.sp.nl/nieuws/tribune

Abonnement
€ 5,00 per kwartaal (machtiging) of € 24,00 per jaar (acceptgiro). Losse nummers € 1,75. SP-leden ontvangen de Tribune gratis.

SP algemeen
T (010) 243 55 55
F (010) 243 55 66
sp@sp.nl
www.sp.nl

Abonnementen- en ledenadministratie
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
E administratie@sp.nl

Redactie Tribune
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 42
F (010) 243 55 66
E tribune@sp.nl

De Tribune in gesproken vorm
Belangstellenden voor de Tribune op cd kunnen contact opnemen met de SP-administratie.

Rebellen in Ajdabiya juichen eind maart bij een verwoeste tank van Khaddafi-aanhangers.

COLUMN

Tweehonderd afdelingen

Sinds ruim een half jaar is de hele partij koortsachtig in de weer om het aantal SP-afdelingen in het land fors uit te breiden. Momenteel hebben we er honderdveertig, en we willen voor het eind van het jaar op tweehonderd zitten. U hebt ongetwijfeld al eens in de Tribune gelezen over deze campagne. Elk lid van de partij valt onder een afdeling. Zo is inspraak en medezeggenschap voor elk lid gewaarborgd. Maar soms vallen er dus meerdere gemeenten onder één afdeling. Dat vinden we niet ideaal. Immers, de bewoners van veel gemeenten blijven zo verstoken van de inzet van de SP voor hun buurt en stad. Daarom willen we naar meer zelfstandige SP-afdelingen. Momenteel zijn we in meer dan zestig steden bezig met het bezoeken van onze leden, om de animo te peilen voor actieve betrokkenheid bij een nieuw op te zetten afdeling. Na al deze bezoeken wordt er een werkgroep gevormd die aan de slag gaat met het doen van onderzoek in de stad naar de noden en problemen van de mensen en met scholing over de uitgangspunten, ideeën en standpunten van de partij. De campagne verloopt tot nu toe naar wens. Het ziet er naar uit dat we aan het begin van het volgend jaar inderdaad fors gegroeid zijn en veel meer afdelingen hebben. Maar toch wil ik een beroep op u doen als lid van de partij en lezer van de Tribune. Voor het welslagen van zo'n grote en langdurige campagne is de betrokkenheid van iedereen van belang. Daarom mijn verzoek aan u: mocht u nou ook een rol voor uzelf zien weggelegd omdat er in uw gemeente nog geen SP-afdeling is, aarzel dan niet en meld het ons. U kunt contact opnemen met de afdeling waar u nu onder valt, of met het hoofdkantoor. Doet u mee?

Jan Marijnissen

LIBIË: GEEN VISIE, WEL BOMMEN

De SP stemde tegen de Nederlandse bijdrage aan de militaire operatie in Libië. Volgens de partij is de doelstelling van de missie onduidelijk en rechtvaardigt de betreffende resolutie van de Verenigde Naties niet het tot dan toe gebruikte geweld. Ondertussen dreigt het scenario van een jarenlange strijd zoals in Irak, Afghanistan en Somalië.

Op donderdagavond 17 maart lag-ie er: VN-resolutie 1973. Deze behelst onder meer de no-flyzone, de bescherming van burgers en de instelling van een staakt-het-vuren. De SP omarmde die resolutie, die een slachting in rebellenbolwerk Benghazi voorkwam. Op 18 maart gebeurde er in Libië weinig noemenswaardigs. Maar op zaterdag 19 maart vielen de eenheden van Khaddafi

toch Benghazi aan. 's Middags vernietigden Franse gevechtsvliegtuigen tanks en pantservoertuigen en vervolgens sloegen 's avonds 110 kruisraketten in. Weer een dag later kon opperbevelhebber Mullen namens het Amerikaanse leger al melden dat de Libische luchtafweer zo goed als uitgeschakeld was. Niettemin kwam op 23 maart voor het eerst de Nederlandse bijdrage

aan de militaire operatie ter sprake. In de vorm van zes F16's, een mijnneviger en een tankvliegtuig kwam die er uiteindelijk. Het Nederlandse eskader was voorzien voor de bescherming van het wapenembargo tegen Libië. Inmiddels heeft de regering besloten deze macht ook taken te geven voor de bescherming van de no-flyzone. 'Sinds 17 maart zijn er al meer dan 200 kruisraketten afgevuurd op Lybië', zegt SP-fractiemedewerker en defensiespecialist Guido van Leemput, een kleine twee weken na de totstandkoming van de resolutie. 'Dit terwijl de Libische luchtafweer al na één dag was uitgeschakeld. Zijn al die bommen en raketten daarna dan nog proportioneel? Is al dat geweld nog in verhouding tot het primaire doel van de resolutie, namelijk de bescherming van burgers? Ik stel vast dat het begrip proportionaliteit rekbaar is

en ook steeds verder opgerekt wordt.' Iets anders is dat er nog steeds geen duidelijkheid is over welk doel er precies met de militaire actie nagestreefd wordt. Is dat doel enkel het beschermen van burgers of wordt doelbewust aangestuurd op een specifieke machtswisseling in Libië? De Amerikaanse president liet er in elk geval geen gras over groeien. Het doel van de operatie is Khaddafi wegstrijken, zei Obama. 'Ook ik vind dat Khaddafi weg moet,' zegt Emile

richting Tripoli op meer weerstand stuitte dan verwacht en deels zelfs werden teruggeworpen. In reactie daarop voerde de internationale troepenmacht op dezelfde dag een bombardement uit op Khaddafi's troepen in de buurt van de stad Ajdabiyah. Volgens Guido van Leemput duiden die ontwikkelingen erop, dat het conflict 'niet heel erg snel' in het voordeel van de rebellen beslist zal worden. 'Dat de NAVO daarbij feitelijk als luchtmacht van de rebellen optreedt, is zeer bedenkelijk. Dat betekent namelijk dat er partij gekozen wordt in een burgeroorlog. Dit terwijl een gemeenschappelijke politieke visie over de toekomst van Libië vooralsnog ontbreekt. Bovendien: als je weet dat de leider van de rebellen, Mustafa Abdel Jalil, onlangs nog minister van Justitie van Khaddafi was, dan snap je dat de politieke situatie daar nog steeds erg onoverzichtelijk is.' Emile Roemer: 'Het gevaar bestaat dat we uiteindelijk een oorlog ingerommeld blijken te zijn waarvan we geen idee hebben hoe en wanneer die afloopt. Zo is het feitelijk in Irak en Afghanistan ook gegaan. We moeten alles op alles zetten om dat te voorkomen. Hoe? Door zo snel mogelijk een wapenstilstand af te kondigen en de strijdende partijen aan tafel te krijgen om tot een politieke oplossing van het conflict te komen, met als inzet

'Wapenstilstand afkondigen en strijdende partijen aan tafel krijgen'

Roemer, 'maar dat is niet aan ons, maar aan de Libiërs. Als we steeds meer militairen en materieel naar het oorlogsgebied sturen, is er straks wellicht geen weg meer terug en lopen we net als in Irak en Afghanistan het risico in een jarenlange strijd verwickeld te raken.' Over rekbaar gesproken: op 29 maart sprak de VVD-Kamerfractie uit dat de Nederlandse F16's toch eigenlijk ook wel gronddoelen moesten kunnen aanvallen. Iets wat minister Rosenthal van Buitenlandse Zaken een dag later haastig van tafel veegde. Tegelijkertijd bleek dat de rebellen in hun opmars

de democratische verandering van Libië. Alleen de Libische bevolking zelf kan een vreedzame toekomst voor het land overeenkomen. Het is aan de internationale gemeenschap om de bevolking daarin te steunen. Te beginnen met een staakt-het-vuren en vervolgens door een diplomatiek overleg tot stand te brengen. Dáár zou Nederland zich voor moeten inspannen, niet voor het afdwingen van het vliegverbod.'

tekst Rob Janssen
foto Alfonso Moral / Cosmos / Hollandse Hoogte

RAADSLEDEN EN WETHOUDER SP-DONGEN STAPPEN OP

5 VRAGEN AAN

MARCEL BOOGERS, UNIVERSITAIR HOOFDDOCENT POLITICOLOGIE VAN DE UNIVERSITEIT TILBURG

foto: Erik van der Burgt / Hollandse Hoogte

De raadsfractie van de SP in Dongen heeft zich teruggetrokken uit de gemeenteraad. In reactie daarop geeft ook SP-wethouder René Roovers zijn zetel op. Het besluit is genomen omdat de SP-raadsleden om persoonlijke redenen geen mogelijkheid zien hun functie langer naar behoren te vervullen. Om allerlei persoonlijke redenen waren er veel wisselingen in de raadsfractie, tot het moment dat van de kandidatenlijst geen enkele kandidaat bereid ofwel in staat was om de vertrekkende raadsleden te vervangen. Roovers wil niet als wethouder zonder fractie aanblijven. De Dongense SP betreurt het zeer dat ze dit besluit moest nemen, en beseft dat ze hiermee haar kiezers enorm teleurstelt. Een bijzondere situatie, die uiteraard ook in de media werd opgepikt. Politicoloog Marcel

Boogers werd al snel opgevoerd als expert. Hij beweerde dat het probleem in Dongen symptomatisch is voor de SP, en dat de afdrachtregeling een belangrijke reden is voor deze problemen.

› Bent u wel goed geciteerd?

‘Ja en nee. Kijk, wat er in Dongen is gebeurd tekent de zwakte van politieke partijen. Die hebben problemen om mensen bereid te vinden om in de gemeenteraad te gaan zitten. Toch is er bij de SP iets bijzonders aan de hand. De manier waarop die is georganiseerd zorgt er nog eens extra voor dat mensen soms gedemotiveerd raken.’

› Waar baseert u dat op?

‘Nou, ik vang ook weleens wat op over hoe het gaat in de lokale politiek in verschillende gemeenten, en dan hoor ik dat soort verhalen ook weleens over de SP. Natuurlijk, dat zie je bij de PvdA ook, bij Groen-Links, CDA en VVD ook. Maar bij de SP zie je dat – vind ik – iets vaker. Het heeft ook met de bewegingsruimte voor SP-raadsleden te maken; ik hoor wel eens dat SP-raadsleden door de afdelingsvoorzitter worden teruggefloten.’

› Ja, de leden zijn de baas bij ons, niet de fractie.

‘Bij andere partijen heeft de afdeling ook heus wel wat te zeggen. Maar ook een belangrijk struikelblok is de afdrachtregeling.’

› Ja, daarvan beweert u dat dat onderwerp binnen de SP bij voorkeur wordt doodgezwegen. Bent u ermee bekend dat het op congressen en partijraden aan de orde komt, en dat bijvoorbeeld in dit blad, de Tribune, vorig jaar nog een artikel over de afdrachtregeling stond?

‘Okay, dan wordt-ie wat minder doodgezwegen dan ik dacht. Toch denk ik dat het een taboe is in de partij.’

› U bent wetenschapper en uw mening wordt als zodanig erg serieus genomen. Het verbaast me dat u zulke dingen zegt in de media. Die mening is niet op onderzoek gebaseerd, toch?

‘Het gesprek krijgt een interessante wending. Ben je me aan het interviewen voor de Tribune of ben je mij aan het kapittelen over uitspraken die ik heb gedaan in de media? Kijk, of ik dat doodzwijgen precies zo heb gezegd tegen de journalist, dat weet ik niet meer. Ik ga nu zelf een stuk in het Brabants Dagblad schrijven over de kwestie.’

› SP IN COLLEGE ALKMAAR

De verhuizing van het Medisch Centrum Alkmaar (MCA) naar Heerhugowaard en het feit dat Alkmaar (ruim 93.000 inwoners) zonder ziekenhuis komt te zitten, leidde in de gemeenteraad tot een motie van wantrouwen tegen het complete college van burgemeester en wethouders. De motie kreeg een meerderheid en het college stapte op. De indieners van de motie - CDA, VVD, TON, SP, Onafhankelijke Partij Alkmaar en de SP - vonden elkaar snel voor de vorming van een nieuwe coalitie. Een opmerkelijke combi-

natie, beaamt beoogd SP-wethouder Mirjam Hamberg: (foto), ‘maar we zijn onder meer overeengekomen dat we niet gaan bezuinigen op de WMO, dat de bijzondere bijstand omhoog gaat van 110 naar 120 procent van het sociaal minimum. Ook kunnen we een aantal belangrijke buurtvoorzieningen overeind houden.’ Hamberg denkt bovendien dat het nieuwe college stabiel is dan het vorige. ‘Het vorige college had de neiging de boel dicht te timmeren en de gemeenteraad buitenspel te zetten. Dat was funest voor de politieke verhoudingen in Alkmaar.’

foto: Guus Dubbelman / Hollandse Hoogte

Het aantal uitzendbureaus is sinds het opheffen van de vergunningsplicht geëxplodeerd.

VROEG OF LAAT: ILLEGALE UITZENDBUREAUS

Oktober 1997 – De Kamer spreekt over het opheffen van de vergunningsplicht voor uitzendbureaus. Jan Marijnissen in het debat: ‘De dereguleringsdrift van Paars zorgt ervoor dat binnenkort iedereen zijn eigen uitzendbureautje kan beginnen. De SP-fractie vindt dat geen goed idee. Uitzendbureaus beschouwt zij nog steeds als gelegaliseerde koppelbazen. Zij maken dankbaar gebruik van het gat in de markt, te weten de behoefte van werkgevers aan flexibele arbeidskrachten. Zij leveren op afroep mensen die vaak noodgedwongen via uitzendwerk proberen aan de bak te komen in de hoop vroeger of later een echte, vaste baan te krijgen.’

Maart 2011 – De tv-uitzending van Nieuwsuur op woensdag 9 maart laat zien dat deregulering inderdaad een slecht idee

was. Het aantal uitzendbureaus is geëxplodeerd. Volgens Peter Loef, van de Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten, zijn er in Nederland tien- tot twaalfduizend uitzendbureaus. Daarvan zijn er maar liefst zes- tot zevenduizend malafide! Malafide bedrijven ontduiken de cao's: ze betalen bijvoorbeeld geen vakantiegeld, pensioenpremies, ziektegeld en overwerk. Dit brengt het imago van de branche ernstige schade toe en zorgt voor oneerlijke concurrentie voor ondernemingen die hun zaakjes wél netjes op orde hebben. Bovendien loopt de overheid jaarlijks ruim 360 miljoen euro aan sociale premies en belastingen mis. Maar misschien nog wel het meest schrijnend is het feit dat malafide arbeidsbemiddeling vaak samenhangt met regelrechte uitbuiting van uitzendkrachten. Nieuwsuur laat dat treffend zien.

Nu pleit de uitzendbranche voor keurmerken en certificaten. Als de uitzendvergunning indertijd niet was afgeschaft, was veel leed voorkomen. De SP pleit voor herinvoering van een vergunningstelsel voor het uitzenden van arbeidskrachten. Voor de vergunning moet vooraf een flinke waarborg betaald worden. De verleende vergunning kan als sanctie worden ingetrokken bij onbehoorlijk gedrag. De onderneming wordt daarmee illegaal. De waarborgsom kan worden gebruikt om achterstallig loon uit te betalen.

 Meer informatie: www.sp.nl/werk

› BOOS OVER WC'S

Hij moest even boos worden, maar het hielp wel. SP-Kamerlid Farshad Bashir kreeg een motie aangenomen in de Kamer, waardoor minister Schultz van Verkeer aan de slag moest om ervoor te zorgen dat ook in nieuwe treinen – de NS-Sprinters – toilet-

ten zitten. Tot tweemaal toe weigerde zij, waarop Bashir fel reageerde: ‘Laat ik heel duidelijk zijn: ik ben – samen met mijn collega's – gekozen als vertegenwoordiger van het Nederlandse volk. Deze minister niet. Wij zijn niet een of ander lullig adviesraadje dat vrijblijvend wat ideeën aan deze minister overbrengt.’ Schultz

bond in en gaat nu op zoek naar oplossingen, zo beloofde ze de Kamer. Ook de suggestie van Bashir om een treinstel met toilet toe te voegen, zal hierin worden meegenomen. Bashir: ‘Schultz heeft zich op tijd gerealiseerd dat ze de Kamer nodig heeft.’

JAN MARIJNISSEN IN GESPREK MET WETENSCHAPSJOURNALIST GOVERT SCHILLING
OVER HET HEELAL, DE WETENSCHAP EN SCHOONHEID

‘NET ALS DE EVOLUTIE HEEFT HET HEELAL GEEN DOEL’

Het is prachtig weer wanneer ik lopend door het mooie, oude centrum van Amersfoort mijn weg zoek naar de studio van Govert Schilling. Hij ontvangt me in een grote ruimte met heel veel boeken over het heelal, globes, ruimtesondes, denkspelletjes en natuurlijk een telescoop. ‘Ik kijk eigenlijk niet meer naar de hemel. Wel als ik ’s avonds buitenkom, maar niet meer door de telescoop.’

› Wanneer en waarmee is je fascinatie voor het heelal begonnen?

‘Zo rond m’n achtste. Maar op mijn vijftiende, het was 13 maart 1972 – ik weet het nog precies – gebeurde er iets wonderlijks. Op die dag zag ik voor het eerst door een telescoop de ringen van Saturnus. Ik was verkocht. Natuurlijk had ik die ringen al wel eens op plaatjes gezien, maar nu zag ik *the real thing*. Een echte sensatie. Ik voelde de rillingen over mijn rug lopen, en wist: dit gaat het worden.’

› We gaan maar meteen op het doel af. Hoe moeten wij het begin der tijden begrijpen?

‘We weten niet wat het begin der tijden is. Algemeen wordt aangenomen dat de oerknal het begin van dit heelal was, maar of het ook het begin van de tijd was staat niet vast. De tijd is misschien wel het grootste raadsel binnen de natuurwetenschappen. Als er nog meer van dit soort vragen komen gedurende dit gesprek, zal ik je regelmatig teleur moeten stellen. We hebben op veel belangrijke vragen nog geen antwoord.’

In het gesprek met Govert Schilling komen een paar keer de natuurconstanten aan de orde. Gedoeld wordt op de vier fundamentele krachten in de natuur (de zwaartekracht, de elektromagnetische kracht en de sterke en de zwakke kernkracht) en op de onwrikbare eigenschappen van het heelal, zoals de relatieve sterktes van die krachten, de massa’s van elementaire deeltjes, enzovoort.

› Laten we ons beperken tot de ‘moderne’ tijd, waarvan de oerknal 14 miljard jaar geleden het begin was. Alle materie van het heelal was toen gecompriëerd. Hoe moeten we dat begin der tijden begrijpen?

‘Van voor de oerknal weten we niks. Daar kun je niet bij, dat is voorbij onze ‘horizon’. Het misverstand rond de oerknal is dat veel mensen bij dat woord denken aan een explosie, zoals bij vuurwerk. En dat klopt niet. We weten dat het heelal uitdijt, dat de lege ruimte zélf groter wordt. Het klopt dus dat de materiedichtheid vroeger groter was en de temperatuur was daarom ook hoger.’

› Onlangs is een sterrenstelsel ontdekt dat meer dan 13 miljard jaar geleden is ontstaan, kort na de oerknal. Wat als we straks een nog beter lensje hebben? Kunnen we dan de oerknal zien?

‘Ja. Dat kunnen we eigenlijk al. We hebben het dan niet over objecten, maar over de kosmische achtergrondstraling. Het is een heel zwak signaal op radiogolflengte.’

› Een lichtjaar is zo ongeveer 10.000.000.000.000 kilometer. Maal 14.000.000.000 jaar. Waar hebben we het over? Dit gaat toch elk voorstellingsvermogen te boven?

‘Zeker, maar dit zijn de afstanden waar we het over hebben. En omdat dit in kilometers onuitspreekbaar is, hebben we de afstandsmaat lichtjaar ingevoerd: de afstand die het licht gedurende een jaar aflegt. De snelheid van het licht is 300.000 kilometer in

één seconde. Als je met dit soort eenheden voor het eerst in aanraking komt, kun je het allemaal niet overzien. Maar het is net als met de miljarden die de regering uitgeeft. Niemand kan zich er echt een voorstelling van maken hoeveel geld dat is, en wat je er allemaal mee zou kunnen. Maar een politicus kan dat wel. Die werkt dagelijks met die getallen.’

› Zijn we al zover dat je kunt spreken over één groot, samenhangend verhaal wanneer we het hebben over heden en verleden van ons heelal?

Zonder aarzeling: ‘Ja. Maar dat wil niet zeggen dat we één ultieme theorie hebben waarmee we alles kunnen verklaren. Wel is het zo dat we in de vorige eeuw veel hebben ontdekt over het ontstaan en de wordingsgeschiedenis van het heelal. Zo weten we nu dat het heelal zich ontwikkelt; dat er in sterren kernfusie plaats vindt waarbij nieuwe elementen worden gevormd; dat bij supernova-explosies die nieuwgevormde elementen de ruimte in worden geblazen; dat die nieuwe elementen in een tweedegeneratiester terecht komen en tafels, fietsen en mensen kunnen vormen. Dat is het verhaal: het inzicht in de samenhang van al die verschijnselen.’

› Veel mensen hebben de overtuiging dat alles een ‘créateur’ moet hebben, in ieder geval een oorzaak. Hoe zit dat met jou?

‘Ik ben aanvankelijk in een streng christelijk milieu opgevoed. Daarna werd het een stuk lichter, maar nog steeds wel met het uitgangspunt dat de Bijbel het woord van God bevat, en dus klopt. Geleidelijk heb ik dat idee verlaten.

Die opvoeding heeft me veel opgeleverd, maar ik merk ook wel dat het nog steeds last oplevert. Zo erg zelfs dat als iemand zou zeggen: ‘Een dergelijke opvoeding is een vorm van geestelijke kindermishandeling’, dan zeg ik niet: ‘Nee.’ Met name het idee, het gevoel dat het toch eigenlijk zondig is om ergens van te genieten. Altijd weer dat

schuldgevoel en het idee dat alles een doel moet hebben.'

› **Nu stellen de voorstanders van het creationisme dat de omstandigheden op onze aarde zo uniek zijn en de waarden zo kritisch, dat er geen toeval in het spel kan zijn. Dit moet bedacht en gemaakt zijn.**

'Dit is inderdaad fascinerend. Er is een aantal belangrijke natuurconstanten dat de ontwikkeling van het heelal mogelijk heeft gemaakt. En het klopt, als die constanten net even anders zouden zijn, dan zouden wij er niet zijn geweest. Soms denk ik weleens: het is maar goed dat niet al die creationisten en mensen die in *intelligent design* geloven hiervan op de hoogte zijn. Zo uniek en bijzonder is het.' Lachend: 'Het is koren op hun molen en voor de wetenschap een raadsel. Velen kunnen niet leven met raadselen: zij verkiezen een verzonnen schijnzekerheid, boven een bestaan met raadselen. Ik denk dat het bescheidener, eerlijker en constructiever is om te zeggen: 'Geen idee, we zoeken het uit.'

› **Wat is de kans dat er elders in het heelal leven bestaat?**

'Het heelal is zo groot, dat die kans reëel is. We weten immers dat dit heelal leven kan voortbrengen. Dan is het raar te veronderstellen dat, in dat gigantische heelal, iets wat kan gebeuren slechts een keer gebeurt. Bovendien: de mens heeft het heelal altijd te klein gedacht. Het bleek steeds groter dan we tot dan toe aannamen. Wie weet spreken we over een tijd over meerdere heelallen. Dan neemt de kans op elders bestaand leven verder toe.'

› **Kent het universum een doel?**

'Ik denk het niet. Het is als met de evolutie: die kent ook geen doel. Maar als je gelooft in een créateur, dan zul je vast veronderstellen dat die er een bedoeling mee moet hebben. Sommigen vinden het gegeven dat er geen doel is teleurstellend en onverdraaglijk, terwijl ik het juist een geruststelling vind, een bevrijdende gedachte.'

› **Onlangs zag ik in het Omniversum in Den Haag de fascinerende resultaten van de Hubble ruimtetelescoop. En ik was in het museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam om te kijken naar de door professor Hans Galjaard samengestelde tentoonstelling 'Schoonheid in de Wetenschap'. Waarom fascineert ons dit? Wat is schoonheid?**

'Dat is een goede vraag. Volgens mij weet niemand dat. Het wordt hoog tijd dat we dat eens gaan uitzoeken. Ons gevoel bij schoon-

heid komt vanuit onze hersenen. Niemand snapt nog hoe die paar honderd gram grijze materie precies werkt.' Hij stelt zich de vraag zelf nog eens: 'Wat is schoonheid? Poeh.' En vervolgt met: 'Het is ook niet voor iedereen hetzelfde, hè. Ik heb de afgelopen jaren geprobeerd musea te interesseren voor een tentoonstelling van foto's van objecten in het heelal. Die foto's zijn zo mooi, dat je ze prima kunt presenteren als kunst, bijvoorbeeld in barokke lijsten.

De vraag boeit hem. Hij komt er weer op terug: 'Wat is schoonheid? Als ik voor mijzelf spreek: alles wat met de natuur te maken heeft, komt bij mij dicht in de buurt van wat ik schoonheid noem. Neem een berg. Die ontstaat en verdwijnt weer. Niet bedacht, maar omdat het zo moet vanwege bepaalde wetmatigheden in de materie, eigenlijk vanwege de werking van vier natuurkrachten. Die processen vind ik wonderschoon. Maar misschien is het evolutionair bepaald: we zijn zelf immers een product van wat ons omringt, en maken er deel van uit. Ik heb in mijn leven veel totaal verschillende landschappen gezien, en wat

bleek: ik vind ze allemaal mooi. Ja, schoonheid, goh, ik moet je het antwoord schuldig blijven.'

› **Je bent autodidact.**

'Ja. Ik heb het met vallen en opstaan moeten leren. Achteraf heb ik daarom wel spijt dat ik geen journalistenopleiding heb gedaan. En de astronomie, daar geldt eigenlijk hetzelfde voor: geen wetenschappelijke opleiding, maar ik ben er wel vanaf mijn vijftiende geboeid mee bezig. Soms is het feit dat ik geen titel voor mijn naam heb staan wel lastig geweest. Als je ergens met gezag over schrijft, denken mensen al snel dat je een beroeps-sterrenkundige bent. En dat ben ik dus niet. Maar sinds een ontmoeting met de emeritus hoogleraar Harm Habing heb ik er geen last meer van. Ik heb hem eens geïnterviewd, en na afloop vroeg hij: 'Bij wie heb je eigenlijk gestudeerd?' Toen moest ik weer uitleggen dat ik niet gestudeerd had aan een universiteit en toen zei hij: 'Ach, er zijn meer manieren om kundig te worden op het gebied van de sterren dan door middel van

'Toen ik live de ringen van Saturnus zag, liepen de rillingen over mijn rug'

'Het heelal is zo groot, de kans is dus reëel dat er ook elders leven bestaat'

een academische studie.' Na dat compliment was voor het mij geen issue meer.'

› **Waar staat Nederland nu als het gaat om de astronomie?**

'Volgens een paar optimisten staat ons land op nummer drie. Ik zeg: we staan in ieder geval op de vijfde plaats.'

› **Waar hebben we die hoge notering aan te danken?**

'Voornamelijk aan personen en aan de radiosterrenkunde in Dwingeloo. Het is eigenlijk begonnen in het begin van de vorige eeuw met mensen als Jacobus Kapteyn en Jan Oort, al moet ik natuurlijk ook Christiaan Huygens noemen. Ik denk dat het feit dat wij altijd een zeevarende natie zijn geweest een rol gespeeld heeft bij onze belangstelling voor de sterren. Om te bepalen waar je zat, zijn we op zee immers lange tijd aangewezen geweest op de sterren. Het werd dan ook op alle universiteiten onderwezen. Nu is het zo dat als je vakliteratuur raadpleegt, je om de haverklap een Nederlander tegenkomt.'

› **Je bent wetenschapsjournalist, dus de aangewezen persoon om deze vraag te beantwoorden: wat is wetenschap?**

'Ik ontmoette een keer in een radiostudio de rechtsgeleerde en filosoof Paul Cliteur. Hij was daar om te praten over de rechtswetenschap. Ik vroeg hem: 'Hoezo rechtswetenschap?' Hij was helemaal van zijn stuk. Wetenschap is voor mij het proces waarin je dingen ontdekt die er wel zijn, maar die je nog niet wist. Wetenschap moet altijd leiden tot een reactie als: 'Oh, zit dat zo?!' Bij de zogenaamde rechtswetenschap zul je dat niet gauw meemaken.'

› **Geschiedenis?**

'Dat vind ik een grensgeval.'

› **Sociologie en psychologie?**

'Eveneens, al denk ik dat we binnen afzienbare tijd zullen ontdekken dat het allemaal neurologie is.'

› **Wat is pseudowetenschap?**

'Dat is geloof dat zich voordoeft als weten-

schap. Je hebt religie en dat is een geloof. Zo in de trant van: we hebben geen bewijzen en daarom geloven we. Pseudowetenschap is ook een geloof, maar met de pretentie wetenschap te zijn. Dat is dus misleiding. Ik heb meer moeite met pseudowetenschap dan met religie. Want religie is in principe eerlijk.'

› **Hoe kan het dat nog steeds eenderde van de mensen gelooft in telepathie, helderziendheid en astrologie?**

'Eerst even iets anders. Je hoort mensen weleens praten over 'het bovennatuurlijke'. Dat is een belachelijke term. Want iets bestaat of bestaat niet. Als iets bestaat dan maakt het onderdeel uit van onze omgeving, dus van de natuur, ook als we het nog niet helemaal begrijpen. Dat is het, niks meer en niks minder.'

› **Misschien is er wel een vierde dimensie.**

'Je kunt van alles fantaseren, maar je uitgangspunt zal altijd moeten zijn: stel dat dat zo is, hoe komen we daar dan achter, hoe kunnen we dat bewijzen. Of, nog belangrijker: door welke nieuwe gegevens of waarnemingen komen we erachter dat we het bij het verkeerde eind hadden. Maar als je ongeacht het antwoord op die vragen vasthoudt aan je overtuiging, dan hebben we te maken met een geloof.'

› **Maar hoe kan het dat nog zoveel mensen in astrologie geloven?**

'Ik denk dat je dat beter aan een psycholoog kunt vragen. Want volgens mij heeft het te maken met de menselijke behoefte zekerheden te hebben binnen een onzekere wereld. Wij weten niet of we morgen doodgaan. Sommigen kunnen de onzekerheid die het bestaan voortbrengt niet verdragen.'

› **Hoort homeopathie ook in dat rijtje?**

'Ja. Daar is veel onderzoek naar gedaan: het is gebaseerd op een fabeltje.'

› **Acupunctuur?**

Hij aarzelt en zegt: 'Dat vind ik moeilijker. Er lijken effecten te zijn van die naaldjes die in de huid worden geprikt, maar het is volledig onduidelijk hoe het werkt. Kijk, de enige manier om erachter te komen is onderzoek doen. In de wetenschap neem je geen genoegen met de waarneming van een kennelijke reactie op een actie. Je wilt weten hoe het zit, hoe het werkt.'

› **Maar van medicijnen staat vaak ook niet vast hoe het op microniveau werkt.**

'Dat is ook zo. Maar een wetenschapper heeft helemaal geen moeite te zeggen: 'Ik

Govert Schilling is in 1956 geboren in Meerkerk. Hij is wetenschapsjournalist en publicist, en houdt zich vooral bezig met astronomie. Tientallen boeken over de geschiedenis en de toestand van het universum dragen zijn naam. Het zijn boeken met titels als 'Naar de grenzen van het heelal', 'Wat was er voor de oerknal' en 'Atlas van astronomische ontdekkingen'. Lange tijd was hij programmaleider bij het Artis Planetarium in Amsterdam. Als journalist schrijft hij onder andere voor de Volkskrant, Vrij Nederland, Intermediair en het Amerikaanse weekblad Science. Ook door radio- en tv-programma's wordt hij regelmatig uitgenodigd om uitleg te geven over nieuwe ontwikkelingen in de wetenschap. Hij heeft met zijn werk de Simon-Stevinkijker en de Eureka!-prijs van de Stichting Weten gewonnen. Er is een planetoïde naar hem vernoemd. 'Govert' zweeft ergens tussen Jupiter en Mars. (Tip: Wil je weten hoe de cartografie ons een nieuw beeld van de aarde heeft bezorgd? Ga eens naar de website met de naam: True size of Africa.)

weet niet hoe het zit.' Veel mensen vinden wetenschappers arrogant, omdat ze zouden denken de wijsheid in pacht te hebben. Dat breed levende idee is echt onjuist. De standaard in de wetenschap is onderzoeken en bewijzen of weerleggen. En komt er dan later iemand met andere, betere bewijzen, dan nemen we dat voor waar aan. Zo boeken we langzaam vooruitgang op alle terreinen. Zo'n mentaliteit zul je bij mensen die in ufo's geloven niet aantreffen. In discussies hierover stel ik altijd de vraag: 'Welk wetenschappelijk inzicht zou jou ervan kunnen overtuigen dat je het verkeerd ziet?' Als men daar geen antwoord op heeft, is er maar een conclusie mogelijk: we hebben hier te maken met een geloof. In de religie is geloof een deugd, in de wetenschap een zonde.'

› **Heb je de indruk dat de achterdocht jegens de wetenschap groeit?**
'Nee, ik heb eerder de indruk dat die afneemt. Volgens mij was de angst voor de wetenschap twintig jaar geleden groter dan nu. De wetenschap heeft natuurlijk ook heel veel goeds gebracht, en we zijn er steeds

meer afhankelijk van geworden. Ik denk dat de meeste mensen zich dat ook wel realiseren. Wat je nog wel tegenkomt is wantrouwen jegens gentechnologie, maar dat neemt eerder af dan toe. De geboden transparantie door de wetenschap werpt hier duidelijk zijn vruchten af.'

› **Hoe zit het met de driehoek wetenschap, universiteit en bedrijfsleven?**

'Het is zeker een zinnige driehoek, waarvan het goed is dat hij bestaat, maar als wij naar een maatschappij zouden gaan waarin wetenschappelijk onderzoek alleen wordt gefinancierd wanneer er een directe, economische reden voor is, dan zijn we een te beklagen volkje. Want bijna alle grote stappen voorwaarts in de wetenschap zijn toevallig ontstaan door *vorsers*. Het draait in de wetenschap om verwondering en nieuwsgierigheid. Het is aan de maatschappij de goede dingen te doen met de resultaten van de wetenschap. En, ik weet, dat is zeker niet altijd het geval. De waterstofbom kon gemaakt worden door de VS, en dat is moeilijk als vooruitgang voor de mensheid te betitelen. Maar niemand bepleit daarom de afschaffing van de kernfysica. Om terug te komen op die driehoek: het risico op verkeerde toepassingen van wetenschappelijk verworven inzichten is groter naarmate de invloed van het bedrijfsleven toeneemt. Omdat dan vaak de economische belangen prevaleren.'

› **Hoe belangrijk is fundamentele wetenschap?**

'Ik weet dat er mensen zijn die daar vraagtekens bij zetten. Die mensen zeggen dan: wat heeft dat nu allemaal voor zin? Waarom al die miljoenen niet besteed aan armoedebestrijding, of andere nuttige doelen? Tegen die mensen zeg ik altijd dat wanneer wij de afgelopen honderden jaren geen geld gestoken hadden in fundamentele wetenschap, dan hadden we nu helemaal geen weet van wat er in Afrika aan de hand is, laat staan dat we iets voor die mensen zouden kunnen doen.'

› **Een wetenschapsjournalist vertaalt de relatief moeilijke uitkomsten van de wetenschap in normale-mensentaal, zodat de burger het kan begrijpen.**

'Ja, dat is het idee.'

› **Maar nu zegt hoogleraar voedingsleer Katan: 'Hoed u voor krantenberichten over wetenschappelijke resultaten van onderzoek naar wat gezond voor u is en wat niet. Ze kloppen vaak niet.'**

'De kwaliteit van de wetenschapsjournalis-

tie in ons land is over algemeen best goed, maar je ziet dat er, net als elders in de samenleving, gemakzucht in sluipt. Dan wordt het: leuk berichtje, wetenschap scoort altijd, zeker als het over gezondheid gaat, plaatsen maar. Het wordt vaak niet echt serieus bekeken. Men vindt wetenschap eigenlijk vooral 'leuk'. Regelmatig wordt zogenaamd nieuws ingestoken omdat het bedrijfsleven er belang bij heeft. Mijn zeer gewaardeerde collega Hans van Maanen – hij werkt onder andere voor de Volkskrant – heeft veel en goed onderzoek gedaan naar hoe dit soort publiciteit tot stand komt.'

› **Hoe komen die berichten in de krant?**

'De journalist krijgt een berichtje van het ANP, dat overigens zelf geen wetenschapsredacteur in dienst heeft. En waar heeft die redacteur van het ANP het nieuws vandaan? Vaak uit bladen als *The Independent* en de *Sun*. Die halen het nieuws op hun beurt uit persberichten van universiteiten die resultaten van onderzoek melden. Later hoor je pas dat de onderzoekers betaald werden door een of ander bedrijf. Je begrijpt dan dat dit soort nieuws al aan de bron gekleurd is. Katan heeft gelijk, zeker tachtig procent van deze berichtjes zou beter niet geplaatst kunnen worden.'

› **Vind je eigenlijk dat de wetenschap genoeg doet om zichzelf te promoten bij het grote publiek?**

'Sommige vakgebieden zeker, andere minder. Het valt me wel op dat wij er in Nederland niet echt goed in zijn. Het leren te presenteren voor een groot publiek is dan ook geen onderdeel van de opleiding. En dat is jammer, want als je op kosten van de gemeenschap hebt mogen studeren en onderzoek mag doen, moet je ook je best doen om de leden van die gemeenschap op de hoogte te houden van je daden en bevindingen. In de VS doen ze dat beter.'

› **Is het geen tijd voor een tv-programma dat wetenschap op een wetenschappelijke maar toch toegankelijk manier brengt?**

'Zeker. Ik zou het dolgraag helpen maken.' Lachend: 'Maar ik vertelde net al dat ik die tentoonstelling nog niet eens voor elkaar heb kunnen krijgen.'

› **Je zat onlangs bij Pauw & Witteman om een toelichting te geven op een ontdekking van NASA: een bacterie die arseen in het DNA had in plaats van fosfor. Over die ontdekking ontstond later enig tumult.**
'Ik zat bij dat programma naar aanleiding van een voor aankondiging en ik ben blij dat ik een slag om de arm heb gehouden, door

te zeggen dat de claims niet onomstreden waren. Het betreffende onderzoek is medefinancierd door NASA en heeft tot doel te onderzoeken of er leven mogelijk is op basis van andere stoffen dan die we tot nu toe kennen. Veel wetenschappers zeiden al meteen: 'Hoe kan dit krakkemikkige onderzoek zoveel aandacht krijgen?' Soms wordt dit soort commentaren ingegeven door kinnesinne, maar in dit geval zit er wel wat in. Het hele verhaal is nog niet opgehelderd.'

› **Maar is die unieke bacterie nu wel of niet gevonden?**

'De onderzoekers houden de claim overeind, maar anderen vinden dat dit zo'n uitzonderlijke claim is dat het bewijs ook uitzonderlijk goed moet zijn. Ik ga ervan uit dat de contrapublicaties nu in de maak zijn. En het team zal ongetwijfeld bezig zijn aanvullend bewijs te vinden. Ik houd er rekening mee dat de gretigheid met de wetenschappers aan de haal is gegaan.'

› **Het is wel mooi dat in de wetenschap dit soort dingen dan ook aan het licht komt en op het scherpst van de snede wordt uitgevochten.**

'Zeker. Als er een nieuwe claim ligt van een wetenschapper dan staan de collega's niet te juichen, maar zeggen ze: 'Dat zullen we nog weleens zien.'

› **Graag wil ik op een paar terreinen weten wat de stand van zaken is. Heeft de wetenschap al een verklaring gevonden voor het mysterie van de overgang van dode naar levende materie?**

'Nee. We kunnen al wel moleculen maken die zichzelf vermenigvuldigen, maar er zit alleen geen zelfstandige, kwalitatieve ontwikkeling in.'

› **De sprong van 'het zijn' naar 'het zijn plus bewustzijn'. Weten we daar al meer over?**

'Ah! Met silicium kunnen we al heel veel. Als je een computer maar complex genoeg maakt, kom je al een heel eind. Als je maar genoeg zelfreflectie inbouwt, ontstaat er misschien vanzelf iets wat lijkt op zelfbewustzijn.'

› **Maar weten we al meer over hoe dat evolutionair is gegaan?**

'Er is een school die zegt dat het ontstaan van het bewustzijn een gevolg is van de ontwikkeling van taal. Taal maakt het immers mogelijk dat je abstracte begrippen met je soortgenoten kunt communiceren. Maar persoonlijk denk ik dat de mens zich eerder realiseerde een individu te zijn in een groter

'De Nederlandse astronomie staat wereldwijd in de top 5'

geheel dan dat er 'taal' was. Overigens, we weten nog steeds niet of dat bewustzijn alleen de mens gegeven is.'

› **Nature or nurture, de genen of de opvoeding?**

'Ik denk dat we moeten erkennen dat het meer *nature* is dan we dachten. Soms beangstigend. Vroeger dachten we dat veel vormbaar was, tegenwoordig denken we dat die ruimte tot vorming kleiner is dan eerder werd verondersteld. Homofilie werd vroeger gezien als een keuze, nu weten we beter.'

› **Waartoe zijn wij op aarde?**

'Er is geen doel. En dat is heel mooi en ook wel geruststellend.'

› **Wat is de zin van het leven?**

'De zin van het leven bestaat niet. Zin hebben in het leven, daar gaat het om. Betekenis hebben voor de mensen in je omgeving, dat is het belangrijkste.'

› **Wat zijn de drie ontdekkingen van de wetenschap die de wereld in de komende vijftientig jaar vermeld zullen doen staan?**

'Dat er leven bestaat op planeten bij andere sterren dan de zon, al zullen we daar nooit fysiek naartoe kunnen. Dat we het wonder van de hersenen beter kunnen ontleden. Dat we het geheim van 'het leven' kunnen ontrafelen.'

› **Geloof je in de menselijke vooruitgang?**

'Oh ja, zeker, ik ben een optimist. In velerlei opzicht staan we er nu beter voor dan vroeger. Kijk alleen maar naar onze normen. Waar vroeger heel makkelijk met geweld werd omgegaan; tegenwoordig vinden we geweld abject.'

tekst Jan Marijnissen
foto's Suzanne van de Kerk

WISCONSIN PERKT VAKBONDSRECHT IN

› De Republikeinse gouverneur Scott Walker van de Amerikaanse staat Wisconsin heeft zich grote woede op de hals gehaald. Door zijn wetsvoorstel verliezen vakbonden het recht om onderhandelingen te voeren over de arbeidsvoorwaarden.

› In een ultieme poging te voorkomen dat het voorstel door de Republikeinse meerderheid door de Senaat geloodst zou worden, zijn veertien Democratische senatoren drie weken in een aangrenzende staat ondergedoken. Daardoor kon niet worden voldaan aan het vereiste minimumaantal leden voor een geldige stemming over overheidsfinanciering.

› Duizenden inwoners van Wisconsin gingen dagelijks de straat op om de 'fabuleuze veertien' hun steun te betuigen. De 58-jarige lerares Mary Ploeser (foto 4) draagt een button met de tekst 'Het gaat niet om het geld'.

› Op 14 februari drongen demonstranten de Senaat binnen. Ze wisten het gebouw 20 dagen bezet te houden (foto 5).

› Op 5 maart sprak Michael Moore de demonstranten toe: 'In tegenstelling tot wat de machthebbers jullie willen doen geloven – om jullie je pensioenen op te laten geven, jullie salarissen te korten en genoeg te nemen met het leven zoals jullie overgrootouders dat leidden – is Amerika NIET failliet.' (foto 3). De volledige speech: www.michaelmoore.com

› Door de paragrafen die over geld gaan eruit te halen, wist gouverneur Walker te bereiken dat er geen quorum meer nodig was. De 'Fab 14' kwamen terug naar Wisconsin om hun tegenstem uit te brengen (foto 2). Het mocht niet baten.

› Op 12 maart namen tussen de 85.000 en 100.000 mensen deel aan een demonstratie tegen de inperking van het vakbondsrecht (foto 1).

foto's 1 AFP, 2 2011 AFP, 3 AFP, 4, Kevin J. Miyazaki / Redux / Hollandse Hoogte, 5 Mark Hirsch / Hollandse Hoogte

foto: Petroesjka Sterk

KERNENERGIE: HOE STRALEND IS DE TOEKOMST?

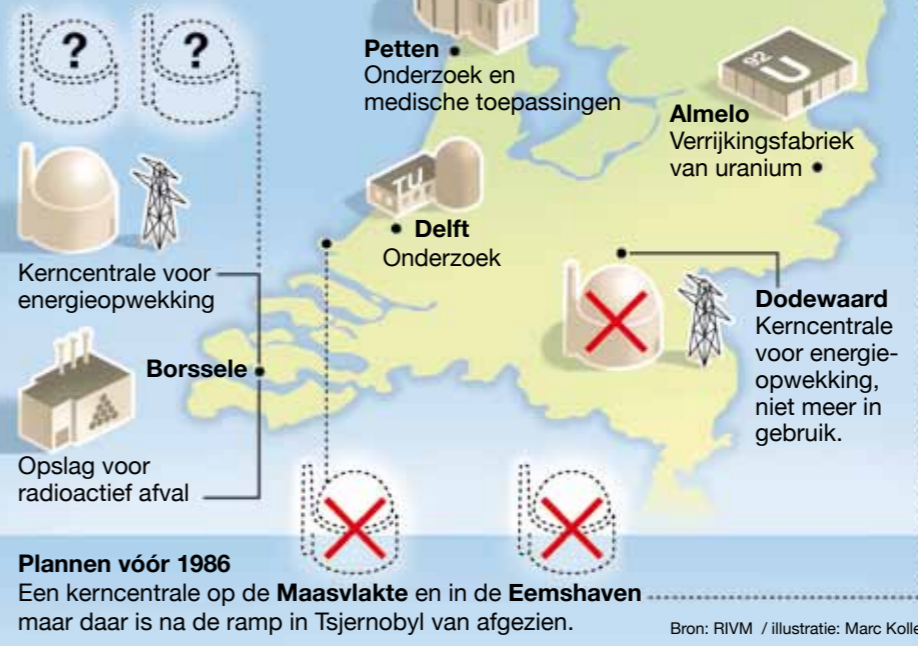
Is het einde van het atoomtijdperk nu in zicht? De natuurramp in Japan heeft de discussie over kernenergie in ieder geval op scherp gezet. Maar volgens Tweede Kamerlid Paulus Jansen zijn er meer lessen te trekken.

Ze zijn altijd een beetje onheilspellend, of zelfs griezelig: stille protestmarsen. Een lange stoet mensen die zwigend door een stad trekt, duidt doorgaans op iets heel ernstigs: een groot verlies of een omineuze dreiging.

NUCLEAIRE INSTALLATIES IN NEDERLAND

Nederland heeft zes nucleaire installaties:

Er is een plan voor een tweede (en wellicht derde) nieuwe kerncentrale bij **Borssele**.

Op 16 maart is dat het geval. Honderden mensen trekken stil en ingetogen door de Zeeuwse hoofdstad Middelburg, uit protest tegen de plannen voor nieuwe kerncentrales in het verderop gelegen Borssele (foto links). De bestemming: het hoofdkantoor van energiebedrijf Delta, dat plannen heeft voor de bouw van een tweede, misschien zelfs nog een derde kerncentrale in het Zeeuwse. De organisatie van de protestmars is in handen van het comité Borssele II Nee, een initiatief van lokale Zeeuwse SP-afdelingen dat 'het voorkomen van een tweede kerncentrale in Borssele en het tegengaan van verdere investeringen in kernenergie' tot doel heeft. Als de stoet demonstranten aankomt bij Delta, zet directeur Ad Louter zijn tegengestelde visie daartegenover. Volgens hem is er door deskundigen geconstateerd: 'dat de huidige en nieuwe te bouwen kerncentrale voldoende back-up veiligheidssystemen hebben, waardoor de situatie zoals die zich in Japan heeft voorgedaan zich niet in Borssele zal voordoen.' En daar moeten de actievoerders het vandaag mee doen.

'Nu investeren in nieuwe kerncentrales is niet aan de orde'

Lang voor de catastrofe in Japan, in november vorig jaar om precies te zijn – uitle SP-Tweede Kamerlid Paulus Jansen in een opinie-artikel in de Provinciale Zeeuwse Courant al zijn bedenkingen tegen een

nieuwe kerncentrale in Borssele (zie kader). Volgens Jansen staat Borssele II de groei van duurzaam vermogen in de weg en zou de Nederlandse economie niet gediend zijn met een tweede kerncentrale. 'Kernenergie is bovendien ontzettend inefficiënt', vult Petroesjka Sterk aan, woordvoerder van de Zeeuwse SP. 'Het beoogde nucleaire complex in Borssele heeft zo veel koelwater nodig, dat je daarvan een jaar lang de helft van Nederland van verwarming kunt voorzien.' Sterk wijst bovendien op de logistieke krachttoer die het transport van uranium uit andere werelddelen vergt. 'Je sjouwt vervolgens met een rijdende bom door Europa, waarvan uiteindelijk vijf procent in Borssele blijft. Vijfennegentig procent moet daarna weer als afval naar landen als Frankrijk of Rusland gebracht worden. Hoezo inefficiënt?' Juist dat kernafval ligt een land als Duitsland weer zwaar op de maag. Verondersteld veilige opslagplaatsen voor nucleair afval bleken bij onze oosterburen toch minder veilig dan gedacht; uit de beruchte voormalige zoutmijn Asse II lekte bijvoorbeeld al nucleair vervuild water (zie Tribune januari 2009: 'De stralende pedaallemmer'). Vlak na de Japanse catastrofe kwam bondskanselier Merkel met een moratorium van drie maanden terug op het, nota bene pas eind vorig jaar genomen, besluit tot verlenging van de levensduur van kerncentrales. Een aantal

'Extra kerncentrales zitten duurzaam in de weg'

'Gaat Delta voor duurzaam of voor atoomstroom? Allebei kan niet: het enorme vermogen van Borssele II blokkeert in meerdere opzichten de groei van duurzaam vermogen. Borssele II wordt drie keer zo groot als een moderne elektriciteitscentrale. Het zou in één klap de grootste centrale van Nederland worden. Een enorme concentratie, ver van de plekken waar die stroom verbruikt wordt: de Randstad, Brabant en West-Duitsland. De Zeeuwen zullen behalve een nieuwe megacentrale dan ook veel, héél veel nieuwe hoogspanningsmasten aan de einder zien verschijnen. Kerncentrales zijn bovendien alleen economisch in te zetten zijn als ze op vol vermogen draaien. Aardgas- en waterkrachtcentrales zijn flexibeler. Als we op termijn willen omschakelen naar duurzame energie, zou het aandeel flexibel vermogen geleidelijk moeten groeien. Extra kerncentrales zitten duurzaam in de weg.'

Uit: 'Tweede kerncentrale Borssele: dom, dom, dom!' van Paulus Jansen (PZC, 26 oktober 2010)

centrales is per direct stilgelegd (zie kader). Paulus Jansen noemt naast het afvalprobleem en de gevolgen van een natuurramp nog een derde risico van kernenergie: mogelijk misbruik van splijtingsproducten voor het bouwen van wapens. De huidige stand van de techniek mag de risico's voor de toekomst kleiner doen lijken, nu investeren in nieuwe kerncentrales is voor het SP-Kamerlid niet aan de orde.

'Concentreer je energievoorziening niet op één locatie'

Maar er is een aspect rond 'Japan' dat in de ogen van Paulus Jansen tot nog toe onderbelicht is gebleven: de grote concentratie van elektrisch vermogen op één locatie. 'Er lagen daar zes reactoren op een rijtje, en dat op een zeer kwetsbare plek. Bij een incident kan de stroomvoorziening van een groot gebied in één klap uitvallen. In Japan zag je dat een paar miljoen inwoners van het ene moment op het andere zonder stroom kwamen te zitten. Stel je voor wat dat betekent voor het maatschappelijk leven en de economie. En niet alleen in Japan. Ik was laatst bij autofabriek NedCar in Born. Daar zijn ze zenuwachtig geworden, want door het enorme probleem met de elektriciteitsvoorziening is het productievermogen van veel fabrieken in Japan ver teruggevallen. Daardoor komt zelfs de levering van onderdelen voor fabrieken aan de andere kant van de aardbol

'Vertrouw ons, nucleair experts, zoals u financieel experts vertrouwt'

Duitsland: kernenergie nee... ja... toch maar niet!

In Duitsland komen nog steeds duizenden in verzet als er een trein met kernafval – een zogenaamd 'Castor-transport' door het land rijdt. Mede onder druk van de sterke anti-atoomenergiebeweging, de meeste Duitsers zijn namelijk tegen kernenergie, sloot de rood-groene regering van Gerhard Schröder in 2000 een overeenkomst met de kernindustrie in Duitsland. In dat jaar werd vastgelegd dat in een periode van dertig jaar alle kerncentrales in Duitsland gesloten worden (de 'Ausstieg', vrij vertaald: het eruit stappen). Sindsdien echter werd de roep van de bestaande kerncentrales steeds feller om een verlenging van de bedrijfsperiodes. Eind vorig jaar nam de Duitse Bondsdag, waar nu christendemocraten en liberalen de meerderheid

hebben, het besluit tot de 'Ausstieg aus dem Ausstieg': kerncentrales mochten minimaal veertien jaar langer in bedrijf blijven. Totdat de regering daarna 'Japan' weer op terugkwam. Interessant detail: in Duitsland vinden dit jaar in maar liefst zeven deelstaten verkiezingen plaats. Dat de kernenergiekwestie en de brede volkswoede over de eerder in het parlement bediscussieerde Ausstieg aus dem Ausstieg daarbij een grote rol spelen, staat als een paal boven water. Bij de verkiezingen in Baden-Württemberg van 27 maart verloren de christendemocraten zo veel stemmen aan de Groenen, dat het CDU er voor het eerst in zestig jaar waarschijnlijk niet in de deelstaatregering komt. Ook in andere deelstaten staan de Groenen er sterk voor.

in de problemen. De sterke concentratie van productievermogen is een bedreiging van de leveringszekerheid van elektriciteit.' Voor Jansen is het de belangrijkste les van de ramp in Japan: concentreer je energievoorziening niet op één locatie. Een voor Nederland zeer relevant aspect, aldus Jansen: 'Sinds de liberalisering van onze energiemarkt is er een grote concentratie op gang gekomen van elektriciteitscentrales op slechts drie locaties: de Maasvlakte, de Eemshaven en Borssele. Als alle uitbreidingsplannen doorgaan, zal zo'n tweederde van het grootschalige productievermogen van die drie plaatsen afkomstig zijn. Je moet er niet aan denken wat er gebeurt als daar iets misgaat. Wat je moet doen, is het aantal decentraal en kleinschalig vermogen verhogen. Dan ben je minder kwetsbaar. Bovendien lever je een bijdrage aan de verduurzaming van de energievoorziening. Immers: kleinschalige fossiele centrales hebben een hoog rendement. Zonnepanelen passen ook prima in het streven naar kleinschaligheid en duurzame energie.'

Dat laatste heeft voor Paulus Jansen onverminderd topprioriteit: duurzame, CO₂-schone energie met de hoogst mogelijke leveringszekerheid en liefst onafhankelijk van internationale geopolitieke belangen. De komende jaren ligt wat hem betreft de focus op de verdere ontwikkeling van energie uit zon, wind en water, evenals op besparing van energie binnen ons huidige bestel. Kernenergie is voor Jansen geen optie, een nieuwe kerncentrale zoals gezegd evenmin. Toch zijn voor hem de jongste ontwikkelingen geen aanleiding om de deur voor altijd en eeuwig dicht te gooien voor kernenergie. Voor Jansen is praten over kernenergie ook praten over cijfers. 'Op dit moment staat in Japan de teller op rond de negenduizend doden als gevolg van de aardbeving en de tsunami', vertelt het Kamerlid tien dagen na de catastrofe. 'Als gevolg van de nucleaire crisis staat de teller vooralsnog op nul. Ter vergelijking: in Nederland sterven elk jaar elfhonderd mensen aan asbestkanker. Daarmee wil ik de ernst van de natuurramp en de nucleaire crisis in Japan geenszins bagatelli-

seren, maar het zijn de feiten. Wat ik wil zeggen, is dat in het leven niets zonder risico is. Aan asbest kleven risico's, aan kolen en aan kernenergie ook. Uiteindelijk zullen we het ene milieuprobleem tegen het andere moeten afzetten. Toegegeven; uranium moet je importeren. Maar kolen, en in de toekomst wellicht gas ook. Maar ik blijf onverminderd sceptisch over kernenergie.'

Ondertussen worden de aanwijzingen steeds sterker dat Tepco, de exploitant van de kerncentrales in Fukushima, veiligheidscontroles zeer gebrekkig uitvoerde. Paulus Jansen legt een link naar de zogenaamde 'inspectievakantie', die het kabinet voor het huidige bedrijfsleven nog dit jaar wil invoeren. 'Bij deugdelijke zelfregulering kan met minder inspectieonderzoeken per bedrijf worden volstaan', aldus het kabinet. Volgens Paulus Jansen is dat nou net wat we níet moeten hebben. 'Zo'n inspectievakantie was juist een van de oorzaken van de ramp in de Golf van Mexico vorig jaar. De oliebedrijven hadden volgens de Amerikaanse regering zelf alle belang bij een goed veiligheidsbeleid. Nou, dat hebben we gezien.' In Borssele lijkt de bedrijfsvoering qua veiligheid echter in orde. 'Lijkt', benadrukt SP-fractiemedewerker en milieudeskundige Patrick van Lunteren, 'want controle geschiedt op basis van informatie die het bedrijf zelf aanlevert. Natuurlijk, Borssele moet ook rapporteren aan het Internationaal Atoomagentschap, dat behoorlijk streng is. Maar de inspecties in Nederland komen meer en meer in lijn te liggen met de filosofie van het huidige kabinet.' Die filosofie luidt: vermindering van bureaucratie en regeldruk.

tekst Rob Janssen

De SP steunt de actie 'Schoon genoeg van kernenergie'. Kom op 16 april naar de landelijke manifestatie op de Dam in Amsterdam, om 13:00 uur. Of teken de petitie, die het kabinet oproept geen vergunning af te geven voor nieuwe kerncentrales in Nederland op:

www.schoongenoegevankernenergie.nl

> SP-AMSTERDAM KRIJGT GELIJK: OSIRA ONDER VERSCHERPT TOEZICHT

Stemmingmakerij, effectbejag en welbewuste beschadiging. De beschuldigingen van zorggroep Osira aan het adres van de Amsterdamse SP waren niet mals. Wat was er aan de hand? Uit een enquête onder personeel en cliënten van de zorginstelling was een onthutsend beeld naar voren gekomen over de zorg van Osira: 94 procent van de ondervraagden noemde de zorg slecht tot zeer slecht. Volgens de werknemers is het bedrijf door de vele fusies veel te groot geworden en tegen personeel dat klaagt over de slechte zorgverlening zou met ontslag worden bedreigd. Dat en nog veel meer valt te lezen in het SP-rapport 'Osira: stopwatch-zorg in een organisatie met een waterhoofd'. Toen dat naar buiten kwam, was Osira niet gecharmeerd en reageerde zoals beschreven. Niet lang daarna bezocht de Inspectie voor de Gezondheidszorg Osira-locaties en concludeerde onder meer 'zeer hoge risico's voor de kwaliteit en veiligheid van de zorg', 'ontbrekende of niet-actuele zorgplannen voor bewoners' en 'structureel tekort aan voldoende deskundig personeel'. De Inspectie plaatste Osira dan ook onder verscherpt toezicht. 'Dat was ook een van onze eisen', zegt SP-raadslid Maureen van der Pligt, die de gemeente inmiddels heeft opgeroepen alle zorginstellingen in Amsterdam te

onderzoeken. Eerder nam de Inspectie zorginstelling Cordaan onder de loep, nadat de Amsterdamse SP via onderzoek misstanden aan het licht had gebracht.

De SP-Amsterdam heeft meer met Osira te stellen. De zorggroep pakt ook ouderenhuisvesting aan als een commerciële projectontwikkelaar.

> SP ONDERZOEKT INKOMENSGRENS SOCIALE HUURWONINGEN

SCHEEF WONEN?
VVD, CDA EN PVV LATEN MIDDENINKOMENS VALLEN

1 op de 3 huishoudens met een inkomen tussen € 33.000 en € 38.000 mag straks van de regering niet meer sociaal huren, maar kan ook geen koopwoning betalen.

Illustratie: Bob van Vliet / Sjakola

Sinds 1 januari kunnen Nederlandse huishoudens met een bruto inkomen boven de 33.614 euro geen sociale huurwoning meer krijgen – een nieuwe regel van de Europese Unie. Dat betekent dat veel huurders te weinig verdienen om een huis te kopen of een duurder huis te huren en te veel voor een sociale huurwoning. Verhuizen bij bijvoorbeeld gezinsuitbreiding wordt dan een probleem. Minister Donner ontkent dat er problemen zijn. SP-Kamerlid Paulus Jansen wil de gevolgen daarom in kaart brengen. Hij roept mensen die door de nieuwe regel getroffen zijn op hun ervaringen te delen.

Doe mee met het onderzoek op: www.sp.nl/wonen/huuronderzoek of mail naar huuronderzoek@sp.nl

> ZORGMANAGER AANPAKKEN

Zorgbestuurders kunnen persoonlijk aansprakelijk worden gesteld, als zij ongekwalificeerd personeel inzetten. De Tweede Kamer steunde dit voorstel van SP-Kamerlid Renske Leijten. In de zorg kan gebrek aan opleiding tot ernstige gevolgen voor de patiënt leiden. Leijten: 'Dankzij dit voorstel zal een zorgbestuurder zich wel twee keer bedenken voor hij ongekwalificeerd personeel inzet.'

www.sp.nl/zorg

Renske Leijten

Paul Schaap (links), werkte als operator en wachtchef bij de kernreactor in Petten. In 2001 bracht hij een aantal misstanden op veiligheidsgebied in een zwartboek naar buiten. Het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) gaf hem gelijk en er is sindsdien veel verbeterd in Petten. Hij werd ontslagen.

Gerrit de Wit (rechts), fraudespecialist, was klokkenluider bij de departementale rekerchedienst van het ministerie van VROM. Hij bracht eind jaren negentig managementmisstanden, fraude en ambtelijke corruptie binnen de top van het ministerie van VROM aan het licht. Er werd naar aanleiding daarvan gereorganiseerd en ingegrepen in het management. Toch kostte het hem zijn baan.

De Wit en Schaap zijn bestuurslid en initiatiefnemers van de Stichting Expertgroep Klokkenluiders.

 www.expertgroepeklokkenluiders.nl

HUIS VOOR KLOKKENLUIDERS IN AANBOUW

Klokkenluiders zijn belangrijk voor de rechtsstaat en de democratie. Toch loopt het in Nederland vaak slecht met ze af. Dat kan anders, vinden klokkenluiders Paul Schaap en Gerrit de Wit. Zij adviseren SP-Kamerlid Ronald van Raak bij het maken van een wetsvoorstel voor een 'Huis voor klokkenluiders'.

Klokkenluider Gerrit de Wit verloor zijn baan omdat hij fraude en corruptie bij het ministerie van VROM openbaarde. Maar dat is niet het enige: 'Ernstig inkomensverlies, pensioenschade, en niet te vergeten: je gezondheid gaat er vreselijk onder lijden. Je thuissituatie komt onder druk te staan. Een mix die ik niemand toewens.' Zoals de mees-

te klokkenluiders meldde hij de misstanden eerst intern: 'Ja, uiteraard. Intern is er ook een voorschrift om die lijn te volgen. Maar dat werd niet erg op prijs gesteld. Ik zou het niet goed zien en er werd niks onderzocht.' Achteraf kreeg De Wit wel gelijk (zie kader). Hetzelfde geldt voor Paul Schaap, die ernstige veiligheidsproblemen meldde bij de

kernreactoren in Petten. Schaap: 'Het was een sluipend proces. Petten is een productiefabriek voor isotopen voor de medische sector. De knellende contracten waren zodanig dat die reactor altijd moest draaien. Op een gegeven moment draaiden we gewoon door terwijl er een splijtstofbreuk in de reactor aan de gang was. Vervolgens werden wij gedwongen om de reactor op te starten, terwijl we wisten dat de noodkoelsystemen niet goed werkten. Nou, we zien nu in Japan waar dat toe kan leiden. Toen was voor mij de maat vol. Ik meldde het bij het reactormanagement, bij de directie, bij de ondernemingsraad. Het antwoord was klip en klaar: je kon je mond houden of je kon gaan.' Schaap bracht een

zwartboek naar buiten over de misstanden. VROM-klokkenluider De Wit doorliep de jarenlange procedures bij de overheid, zonder succes. Ondanks allerlei procedures die als 'klokkenluidersregelingen' gelden, was de eindconclusie dat er een arbeidsconflict en verstoorde verhoudingen waren. Volgens Van Raak gaat het nu altijd zo: 'Er zijn heel veel organisaties die zelf een klokkenluidersregeling hebben. Dat houdt in dat je naar de baas kan. Of naar een vertrouwenspersoon. Bij de overheid heb je nog het College Integriteit Overheid (CIO). Dat is er al sinds 2002, maar heeft nog nooit één klokkenluider geholpen. Er zijn meer dan veertig zaken behandeld, maar steeds met dezelfde uitkomst. Die commissie is volgens mij eerder in het leven geroepen om klokkenluiders op een zijspoor te zetten.' De Wit herkent dat: 'Het CIO doet geen onafhankelijk onderzoek en is daar ook niet voor uitgerust. Bij klokkenluiders moet de vraag centraal staan: meldt de melder echt een misstand? De CIO bestaat uit ambtenaren en bestuurders die deel hebben uitgemaakt van het establishment. Ze beschermen de overheid tegen klokkenluiders.'

Van Raak gaat daarom een wetsvoorstel maken, waarin wordt geregeld dat er een 'Huis voor klokkenluiders' komt. Van Raak: 'Telkens als er klokkenluiders naar buiten komen, zeggen alle politieke partijen: er

moet nu echt iets gebeuren. En dan denken mensen ook dat er iets gebeurt. Maar hier in de Tweede Kamer gebeurt er niets. De belangen zijn groot. Want behalve deze twee klokkenluiders zijn er in Nederland honderden klokkenluiders, die allemaal kennis hebben van ernstige maatschappelijke misstanden. En als die allemaal naar buiten komen, dan denk ik dat veel bestuurders voor hun toekomst moeten vrezen. Je moet dus de klokkenluiders uit

'Haal klokkenluiders uit de klauwen van bestuurders en ministers'

de klauwen halen van de bestuurders en de ministers. Het 'Huis' moet dan ook een veilige plek zijn voor klokkenluiders. Het gaat drie dingen doen. Het gaat op de eerste plaats bepalen of je klokkenluider bent. Als je een echte klokkenluider bent en op goede gronden misstanden meldt, dan kun je niet meer ontslagen worden. Twee: dat huis gaat mensen ook juridisch helpen. Drie: psychologisch ondersteunen. Want een strijd van een klokkenluider is een eenzame en harde strijd.' Schaap bevestigt dat: 'Je gaat geestelijk door een heel diep dal. Je wordt vaak door de werkgever voor querulant, crimineel, of gek versleten; collega's mogen geen

contact meer met je hebben; spanningen in het gezin.' Op de vraag of je als klokkenluider nog wel vertrouwen in mensen hebt, antwoordt Schaap: 'Zo slecht is Nederland nog niet; er zijn heel wat klokkenluiders! Ook de reacties die ik kreeg, waren positief. Mensen uit binnen- en buitenland belden en mailden me, boden hun vakantiehuisje aan, noem maar op. Er zijn gewoon nog een heleboel goede mensen die dit ook allemaal onrecht vinden.

Er waren ook collega's die, ondanks het verbod van de baas, contact met me hielden. Nee, het gebrek aan vertrouwen geldt de managementcultuur en de rechtsstaat.'

Bij het opstellen van de wet krijgt Van Raak advies van de Expertgroep Klokkenluiders, die Schaap en De Wit zo'n anderhalf jaar geleden oprichtten. Schaap: 'Er was druk uit de Tweede Kamer, er waren wat moties. We hebben tegen toenmalig minister Gausje ter Horst gezegd: wij hebben de kennis, wij hebben de ervaring. Wij weten wat klokkenluiders doormaken. Maak gebruik van onze kennis. Dat werd gewaardeerd en het minis

KLOKKENLUIDERS KUNNEN TERECHT BIJ DE SP

De SP maakt zich al jarenlang sterk voor klokkenluiders.

- Defensie-klokkenluider Fred Spijkers – die bekendmaakte dat Defensie willens en wetens met ondeugdelijke mijnen werkte – heeft al in 1999 de Rooie Reus ontvangen, een door de SP ingestelde prijs voor mensen die tegen maatschappelijk onrecht strijden.
- In 2002 roept SP-Tweede Kamerlid Krista van Velzen de CDA-staatssecretaris Van der Knaap ter verantwoording omdat deze weigert de belofte van Defensie na te komen om een schadevergoeding te betalen aan Spijkers. Ze krijgt de staatssecretaris op de knieën, en de 1,6 miljoen euro wordt overgemaakt.
- In 2004 richt de SP het fraudeteam op, waar klokkenluiders terecht kunnen om misstanden anoniem te melden.
- Ook in 2004 presenteert Jan Marijnissen, naar aanleiding van de bouwfraude, 13 voorstellen tegen fraude. Nummer 6 is: zorg voor een goede klokkenluidersregeling, met financiële en arbeidsrechtelijke bescherming.
- In 2005 zorgt SP-Kamerlid Jan de Wit dat het kabinet aan de slag gaat met een klokkenluidersfonds.
- Omdat dit fonds er maar steeds niet komt, krijgt SP-Kamerlid Ronald van Raak in 2007 een Kamermeerderheid achter zijn voorstel voor een klokkenluidersfonds.
- In 2008 blijkt dat PvdA-minister Ter Horst maar gedeeltelijk aan dit verzoek voldoet; per 1 januari 2010 komt er een 'Advies- en verwijspunt', alleen voor ambtenaren.
- Reden voor Ronald van Raak om in 2011 dan maar zelf een initiatiefwet te maken.

Kijk op www.sp.nl/dossiers bij de dossiers Fraude en Klokkenluiders

terie zei: "Richt maar een expertgroep op en we gaan met jullie overleggen." Dat hebben we gedaan, alleen toen kwam er ineens een ander kabinet met een andere minister en die heeft een nog grotere valkuil gemaakt.' De Wit: 'Donner is van plan een maatregel te nemen die de slechte resultaten van de CIO niet stopt, en ook voor de marktsector geen enkele oplossing biedt.' De kern van Donners maatregel is volgens van Raak dat het een doorverwijspunt is: 'Klokkenluiders

'Klokkenluiders worden al jaren doorverwezen: van het kastje naar de muur'

worden in Nederland al jaren doorverwezen. Van het kastje naar de muur.' Het Huis van de klokkenluiders wordt in het SP-wetsvoorstel ondergebracht bij de Nationale Ombudsman. Van Raak: 'Het Huis móét onafhankelijk zijn. De Nationale Ombudsman is onafhankelijk en heeft heel veel vertrouwen. Dat is de plek waar je naartoe gaat als de overheid dingen doet die niet deugen. Daarom lijkt het me goed om een soort extra ombudsman te benoemen, die zich met klokkenluiders gaat bezighouden.' Schaap en De Wit hebben duidelijke ideeën over wat het Huis moet gaan doen. De Wit: 'Zorg voor visie, goede doelstellingen en de juiste taken en bevoegdheden. Dat is één. Twee: bezet het met disciplines die een viertal terreinen raken. Waarheidsvinding, juridische arbeidsrechtelijke ondersteuning, sociaal-psychologische ondersteuning, en procesbegeleiding. Een klokkenluider komt in een heel complexe situatie terecht. Zo'n procesbegeleider moet het veld overzien. Dat soort kennis hebben we in de Expertgroep bijeengebracht.'

Van Raak heeft vertrouwen dat zijn voorstel het gaat halen: 'De PVV heeft gezegd dat ze het willen steunen – al weet je nooit of dat blijft. De PvdA heeft steun toegezegd. Ik denk dat bijna alle partijen dit plan zullen steunen.' Schaap hoopt het van harte: 'Als klokkenluiders een misstand aan kunnen kaarten, is dat goed voor de bedrijfscultuur. Het stimuleert de overheid en het bedrijfsleven om een melding van een misstand wél meteen goed intern op te lossen. Je door-

breekt de angstcultuur.' De Wit: 'Ik denk dat als de opzet slaagt, het echt de rechtsstaat ten goede komt. Als je Pieter van Vollenhoven herhaaldelijk hoort zeggen dat men bij de overheid niet op de waarheid zit te wachten; moet je eens over nadenken wat dat betekent! Een meldpunt en een goede regeling doorbreken het systeem en de cultuur waarin de waarheid onder de tafel wordt gehouden. Denk aan Harrie Timmerman, die ervoor zorgde dat de waarheid over de Schiedammer Parkmoord boven kwam. Het zelfreinigend vermogen van organisaties als Openbaar Ministerie en recherche bleek totaal afwezig. Dat noem ik een zeer ernstige situatie.' Van Raak doet het ook voor de democratie: 'Politici moeten problemen oplossen: als wij problemen niet kennen, dan worden ze ook niet opgelost.'

tekst Diederik Olders
foto's Bas Stoffelsen

Dit interview is mede gebaseerd op het interview dat Jan Marijnissen had voor Radio Tomaat. Radio Tomaat is elke zaterdag op radio 5 te beluisteren, ergens tussen 19:00 en 20:00. Uitzendingen zijn ook terug te vinden op SP TV, waar ook SP-filmpjes te bekijken zijn.

 www.sp.nl/tv

'WE HEBBEN NU AL OVERWERKTE JUFFEN EN MEESTERS'

Woede alom in het speciaal onderwijs. Het kabinet wil 300 miljoen bezuinigen op zorgleerlingen. SP-Tweede Kamerlid Manja Smits legt uit waarom dit een slechte bezuiniging is.

› Wat is een zorgleerling eigenlijk?

'Een leerling die extra zorg of aandacht nodig heeft. Dat kan tijdelijk zijn, of niet heel ernstig – denk aan echtscheidingsperikelen of dyslexie – maar ook heel heftig. Zoals meervoudige handicaps en zware gedragsproblemen; daar draait het in de discussie vooral om.'

› Hoe wil het kabinet die 300 miljoen euro besparen?

'Door grotere klassen in het speciaal onderwijs, afschaffen van ambulante begeleiding en snijden in de bureaucratie. Wat goed klinkt, maar helaas wordt er juist gesneden in budgetten die voorkómen dat kinderen naar het speciaal onderwijs moeten en in tijdelijke oplossingen. Een kind dat plotseling de klas kort en klein slaat, moet dan meteen naar het speciaal onderwijs. Waar niet eens plaats is!'

› Is het voor zorgkinderen beter om mee te doen in een gewone school?

'Meestal zijn de handicaps en problemen te groot. Er zijn al te grote klassen; we hebben nu al overwerkte juffen en meesters. Het

is een mooie ambitie, hoor. Maar als je dat wilt, moet je investeren in kleinere klassen, zodat de juf aandacht kan geven. En juist méér investeren in extra begeleiding voor kinderen met een handicap of stoornis. Het kabinet wil meer zorgkinderen op gewone scholen, maar daarvoor is nu juist ambulante begeleiding bedacht. Dan moeten ze daar dus geen miljoenen op gaan bezuinigen. Nu komen er duizenden ontslagen, het gaat ten koste van tienduizenden kinderen en nóg meer gewone kinderen – want die worden de dupe van de extra moeilijkheden in de klas.'

› Dus het is tijd voor actie?

'Jazeker. De afgelopen maanden kwam het speciaal onderwijs al in opstand; en SP-afdelingen kunnen ons helpen met ons onderzoek naar de gevolgen voor scholen en discussieavonden organiseren met ouders, scholen en geïnteresseerden. Ik kom graag langs. Wie wil helpen, kan me mailen op mmsmits@sp.nl.'

 www.passendonderwijspastniet.nl

Manja Smits (r) steunt de Mikadoschool in

foto: Bas Stoffelsen

'WIJ WORDEN IN DE STEEK GELATEN'

Camilla van der Burgt, assistent-makelaar en vastgoedadviseur, heeft twee verstandelijk beperkte zoons: Jacky (13) en Jordy (5). Tijdens het grote NOS-verkiezingsdebat, op 1 maart, vroeg ze CDA'er Eelco Brinkman naar de kabinetsplannen voor het speciaal onderwijs. Op haar vraag: 'Waarom wordt de schijn gewekt dat mijn kinderen de investering van uw kabinet niet waard zijn?', kwam hij niet verder dan een ongeloofwaardige belofte. 'U kunt mij erop aanspreken: uw kinderen houden die zorg.' Van der Burgt had tijdens de uitzending nog medelijden met Brinkman, maar dat is nu wel over: 'Wij vechten al jaren om de kinderen te kunnen geven wat normale kinderen ook hebben. De regeringspartijen doen alsof wij alles maar

gratis krijgen. We hebben juist zoveel extra kosten: speciale schoentjes, logopedie, enzovoort. Nu al bezuinigt de gemeente op het speciale vervoer van en naar school en kan vanwege bezuinigingen mijn kind niet meer mee schoolzwemmen. Nu weer die 300 miljoen, wij worden in de steek gelaten.' Ze wil ook graag iets rechtzetten: 'Tijdens de uitzending mocht ook een ondernemer een vraag stellen. Hij noemde de regering fantastisch en bleek later een campagneleider van het CDA te zijn: Peter Noordhoek. Toen dat uitkwam, dachten mensen dat ik dan ook wel van een partij zou zijn. Maar dat is niet zo: ik ben gewoon een moeder die heel bezorgd is over de toekomst van haar kinderen en haar gezin.'

> SLECHTE OMSTANDIGHEDEN OOST-EUROPESE CHAUFFEURS

Ook in het havengebied van Rotterdam worden Oost-Europeanen uitgebuit – in dit geval vrachtwagenchauffeurs. Op uitnodiging van de vakbond CNV is SP-Tweede Kamerlid Paul Ulenbelt gaan kijken; wat hij aantof was zorgwekkend. Ulenbelt: 'Je moet maar eens gaan kijken in het weekend op parkeerplaatsen bij de Waalhaven. Daar bivakkeren Poolse, Letse, Litouwse, Roemeense en Bulgaarse chauffeurs, wachtend op een opdracht. Het zijn vooral trucks van Nederlandse bedrijven met buitenlandse kentekens, en de chauffeurs verdienen 1200 euro in de maand – nauwelijks voldoende om in Nederland van te leven. Deze mensen kamperen langs de weg, zonder fatsoenlijke sanitaire voorzieningen. Het meest bizarre wat ik zag: er stonden tankwagens met brandbare inhoud, en een chauffeur stond te koken op twee gaspijptjes tussen de cabine en de tank in. Levensgevaarlijk.' Internationaal vervoer mag door bedrijven uit elk land

foto: Ries van Wendel de Jooide

Gevaarlijke situaties bij bivakkerende chauffeurs.

gedaan worden – onder de arbeidsvoorwaarden die in dat land gelden. Toch wordt de cao ontdoken volgens Ulenbelt: 'Binnenlands vervoer moet volgens de Nederlandse cao's, maar ik hoorde van

meerdere chauffeurs dat zij ook steeds meer binnenlandse ritten maken.' De SP'er gaat in de Kamer eisen dat de cao-ontduiking wordt aangepakt en dat de omstandigheden van de chauffeurs verbeteren.

> ROTTERDAMSE RECHTER: VASTKETENEN MAG

De Rotterdamse raadsleden Leo de Kleijn (SP), Arno Bonte (GL) en SP-afdelingsvoorzitter Ineke Palm zijn samen met vier bewoners door de Rotterdamse rechtbank vrijgesproken. In 2009 werden de zeven actievoerders opgepakt, nadat zij zich hadden vastgeketend aan een bouwkraan. Hiermee wilden zij protesteren tegen de plaatsing van de mast ten behoeve van het C2000-communicatiesysteem, omdat de bewoners de plek voor de mast een slechte keuze vonden en zelf een beter alternatief hadden. De bouw van de mast werd, zonder informatie of inspraak vooraf, doorgedrukt door de toenmalig minister van Binnenlandse Zaken, Guusje ter Horst. Ineke Palm, SP-afdelingsvoorzitter: 'Het OM had er eerder al begrip voor dat de actievoerders zich gefrustreerd voelden door het optreden van de minister.' SP-raadslid Leo de Kleijn: 'Nu is het tijd dat het ministerie, dat de plaatsing van de mast doordramde, in het beklaagdenbankje komt. We zullen doorgaan totdat de mast op een andere locatie staat. Want wat op een dag neergezet kan worden, kan ook op een dag weer worden verwijderd.'

> GAT BLIJFT OPEN

foto: Lyander Schmitz

Tijdens de bezetting van Het Doornse Gat was het koud. Gelukkig is er SP-tomatensoep.

Succes voor SP-afdeling Heuvelrug. Met een bezetting en een handtekeningenactie overtuigden de actievoerders het bestuur van het Recreatieschap om de dagcamping 'het Doornse Gat' open te houden. Voorlopig tenminste. Afdelingsvoorzitter Lenneke Bolt: 'Het Doornse Gat is een goedkope recreatiemogelijkheid voor veel mensen in de regio. Sluiten vanwege bezuinigingen is onnodig. Wij maken een ideeënlijstje over hoe het open kan blijven. Zo opperde de gemeente Wijk bij Duurstede om voor het beheer van het Doornse Gat de sociale werkvoorziening BIGA in te schakelen. Dat lijkt ons een heel goed idee.'

> WERKLOZEN AAN HET WOORD

'Mensen niet dwingen tot werk zonder contract of loon, maar opleiden; daar gaat het om bij re-integratie', stelt Loek Rademaker, gemeenteraadslid voor de SP in Leiden. Leiden bezuinigt dit jaar 25 procent op re-integratie. Onder het motto *Werklozen aan het woord* presenteerde Rademaker in zijn gemeente een onderzoeksrapport over de ervaringen van cliënten die re-integratietrajecten volgen. Zogenaamde leerwerktrajecten, waarbij de cliënten een opleiding volgen en tegelijkertijd werkervaring in bijvoorbeeld horeca of beveiliging opdoen, blijken bijzonder geliefd. Daarentegen scoren de commerciële re-integratiebureaus en het UWV slecht. Met het rapport wil de Leidse SP 'de werklozen een stem geven in de komende discussie over de miljoenenbezuinigingen op het re-integratiebudget'. Rademaker: 'Uit ons onderzoek blijkt dat tweederde geen mbo-diploma en daardoor geen enkele kans op een baan heeft.' Op initiatief van Rademaker heeft de gemeenteraad daarom besloten dat ieder re-integratietraject bij moet dragen aan het opleidingsniveau van de werkloze.

BODEMLOZE BOUWPUT

'Laat het rusten, Henk, dat is geweest', zou Henk Vlijm, directeur van het Adviesbureau Noord/Zuidlijn, te horen gekregen hebben van een topambtenaar van de gemeente Amsterdam, toen hij mogelijke fraude aan de orde wilde stellen. Vlijm wilde zijn twijfels 'over de integriteit van de aannemers' die betrokken zijn bij de aanleg van de omstreden metrolijn voorleggen aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Dat onthult journalist Bas Soetenhorst volgens het Parool in zijn net uitgekomen boek 'Het wonder van de Noord/Zuidlijn'. Vermoedens van bouwfraude bij de Noord/Zuidlijn zouden de gemeente jarenlang verdeeld hebben. Het is de zoveelste keer dat de metrolijn negatief in de publiciteit komt. De Amsterdamse SP, van meet af aan tegen het prestigeproject, publiceerde afgelopen december nog een grafiek van de enorme kostenoverschrijdingen van het plan. Ondertussen gaat de aanleg door, zoals hier bij het centraal station.

foto Elmer van der Marel / Hollandse Hoogte

LINKSVOOR 'EEN FOTO VERTELT EEN HEEL VERHAAL'

Het leven van Javier Cornelissen (39) uit Almelo draait tegenwoordig voor een groot deel om de SP: als fractiemedewerker in Overijssel, fractievoorzitter in de gemeenteraad en fotograaf bij menig SP-actie. Tot 2005 zag zijn leven er heel anders uit. Toen werkte hij nog in de grafische industrie en ging al zijn vrije tijd naar het opknappen van een familieboerderijtje in Duitsland.

tekst Jola van Dijk
foto Karen Veldkamp

Je fotografeert veel?

'Ja, als je een moment mooi vast weet te leggen, staat de foto op zichzelf. Met één beeld kun je een heel verhaal vertellen. Mensen vullen dan bijvoorbeeld zelf in waarom iemand schreeuwt tijdens een demonstratie.'

Het fotograferen haalt ook de kapitalist in je naar boven?

'Ik ben niet zo hebberig, maar wil wel graag goed gereedschap hebben. In de grafische industrie was dat een goede computer met goede software. Nu geef ik vooral geld uit aan mijn camera-uitrusting.'

Waarom werd je lid van de SP?

'Ik stemde al SP en verdedigde de partij altijd in discussies rondom de opkomst van Pim Fortuyn in 2002. Toen moest ik ook maar eens lid worden. In 2005 had ik geen zin meer om te klussen aan het boerderijtje. Veel tijd over, dus toen ben ik ook actief geworden.'

En meteen in maart 2006 al lijsttrekker in Almelo?

'We discussieerden over meedoen aan de raadsverkiezingen. Ik was daar het meest sceptisch over, waardoor de rest juist vond dat ik het beste de kar kon gaan trekken.'

Wat is je favoriete plek op de wereld?

'Almelo, al wilde ik als puber juist weg en nooit meer terugkomen. Vanaf mijn negentiende heb ik vier jaar in Arnhem en Zutphen gewoond, maar ik kon daar niet aarden. Te groot, niet dezelfde sfeer en verscheidenheid aan mensen en te ver weg van vrienden en familie. Ach ja, hier hoef ik me tenminste niet te schamen voor m'n accent, iedereen praat zo.'

RON BEKIJKT

WIE Ron Meyer (1981), campagneleider FNV Schoonmaak en fractievoorzitter SP-Heerlen

WAT Het Afvalmuseum

Wat is het?

'Het Afvalmuseum is een tentoonstelling van zes panelen met levensgrote foto's van de schoonmakersacties van vorig jaar. Daartussenin is een enorme wand van gele poetsdoeken, waar afval aan hangt. Alledaags afval, zoals kauwgum en een potlood. Maar ook bijzonder afval: van een injectiespuit tot een toga. Er hangt een certificaat van echtheid naast elk voorwerp, en het verhaal van de schoonmaker die het gevonden heeft. De injectiespuit is bijvoorbeeld gevonden door Tim, een treinschoonmaker uit Maastricht. Hij heeft zich aan die naald geprikt en moest daarna een half jaar preventief hiv-remmers slikken. Dat soort dingen gebeurt vaak en zegt veel over de arbeidsomstandigheden en het belang van schoonmaakwerk. Stel je voor dat Tim die spuit niet had gevonden en opgeruimd, dan had er zich misschien wel een kindje aan geprikt.'

Waarom is deze tentoonstelling gemaakt?

'Het is een jaar geleden dat een grote groep

VUIL ALS MUNITIE

schoonmakers uit de onzichtbaarheid opstond en negen weken staakte tegen de almaar verslechterende arbeidsomstandigheden. Meestal staan mensen er niet bij stil hoe belangrijk schoonmakers zijn, maar toen het vuil zich ophoopte sprak ineens iedereen over ze. Zo werd het vuil hun munitie. Zeker toen de schoonmakers vijf dagen en nachten station Utrecht Centraal bezetten. Het Afvalmuseum is een samenwerkingsproject van de schoonmakers, de kunstenaar Matthijs de Bruijne en de creatievelingen Marnix de Klerk en Nina Mathijssen, ter gelegenheid van de Dag van de Schoonmakers op 19 maart. Behalve de tentoonstelling is er ook een boek: 'Tegenmacht', met interviews met schoonmakers, prominenten en bazen van twee schoonmaakbedrijven en hun opdrachtgevers NS en Schiphol. De rode draad in al die interviews is dat onder invloed van de prijzenoorlog, de uitbestedingsdrift en de kille drang naar efficiency het respect en de waardering voor het werk van schoonmakers een ondergeschoven kindje is. Opdrachtgevers plannen steeds krappere, zonder aandacht voor wat het schoonmakers kost om hun werk af te krijgen. Vaak gaan ze in hun eigen tijd door, vanuit hun vaktrots, maar dat wordt niet gezien. Veel mensen denken dat ze het alleen maar voor het geld doen, maar schoonmakers doen hun werk echt met trots en toewijding.'

Is het een aanrader?

'Ja. In het weekend van 19 en 20 maart stond het Afvalmuseum in de stationshal van Utrecht Centraal. Met een groepje schoon-

makers ben ik er die nacht bijgebleven. Tot vier uur 's nachts bleven er steeds mensen staan om te kijken en vragen te stellen. De tentoonstelling maakt echt gesprekken en discussies los. Het is schrijnend, prachtig en ontroerend tegelijk. Het zijn eenvoudige voorwerpen, de anekdotes erbij leggen het belang bloot van het werk en de mensen die dat werk doen. Er zijn tegenwoordig zoveel 'onzichtbare' beroepen. Denk aan mensen in de beveiliging, supermarktpersoneel, catering. Die mensen hebben prachtige verhalen te vertellen en die verhalen zeggen weer heel veel over hoe de Nederlandse samenleving vandaag de dag in elkaar zit.'

Welk voorwerp spreekt jou het meest aan?

'Moet ik echt kiezen? Ik denk de knuffelbeer van Grace. Zij maakt schoon bij particulieren thuis en de beer staat in haar verhaal voor de betrokkenheid en liefde waarmee ze haar werk doet. Grace houdt tijdens het schoonmaken vaak een oogje op de kinderen. De knuffelbeer mocht ze meenemen toen een gezin waar ze werkt 'm wilde weggooien omdat de kinderen er niet meer mee speelden.'

tekst Daniël de Jongh
foto's Rob Nelisse / FNV Bondgenoten

 Het Afvalmuseum gaat op tournee. Het zal te bezichtigen zijn op drukbezochte (semi)publieke plekken, van het station tot het buurthuis. Kijk op www.schoongenoeg.nl voor het tourschema of mail [jouw locatie-tip naar afvalmuseum@gmail.com](mailto:jouw.locatie-tip@afvalmuseum@gmail.com)

> HUISJESMELKERS AANGEPAKT

Kamerverhuurders die studenten uitbuiten worden in Utrecht keihard aangepakt. Als het nodig is worden ze zelfs herhaaldelijk aan de schandpaal genageld en gedwongen tot flinke huurverlaging.

Vijf jaar geleden werd de Utrechtse kamerverhuurder mevrouw Chang door ROOD uitgeroepen tot huisjesmelker van het jaar vanwege belachelijk hoge huren voor kamers met achterstallig onderhoud. Sinds die tijd hebben gemeente en verhuurder volgens Michiel Brouwer van ROOD Utrecht niets verbeterd. Daarom werd mevrouw Chang afgelopen maand opnieuw aan de schandpaal genageld. Brouwer: 'We horen nog steeds dezelfde klachten. Het enige verschil is dat mevrouw Chang zich nu vooral op internationale studenten richt. Die weten nog minder waar ze recht op hebben, en huren vaak noodgedwongen via internet een kamer zonder bezichtiging vooraf.'

Honderden euro's huurverlaging

Om te voorkomen dat mevrouw Chang studenten uit blijft buiten, zijn zo'n dertig

foto: ROOD

Huisjesmelker Chang wilde in 2007 de prijs niet aannemen van Renske Leijten (links op de foto).

huurders naar de huurcommissie gegaan. Dat heeft volgens Brouwer al flink wat huurverlaging opgeleverd: 'Voor sommige kamers is de huur zelfs van 800 naar 400 euro per maand gegaan, met terugwerkende kracht. Wij hebben deze groep gedupeerden van mevrouw Chang gemobiliseerd, maar ook individuele huurders kunnen bij de huurcommissie terecht. En sinds een halfjaar heeft Utrecht een huurteam om ze daarmee te helpen.'

Aanpakplan

Utrecht is niet de enige stad met huisjesmelkers. Op de dag dat de huisjesmelker-van-het-jaar-prijs uitgereikt werd, presenteerde SP-Kamerlid Paulus Jansen daarom een nationaal aanpakplan. Volgens hem moet er een landelijke vergunningplicht komen voor kamerverhuur. Verhuurders die consequent een te hoge huur vragen moet strafbaar gesteld worden. En er zouden overal huurteams moeten komen.

> GEERT VAN OSTADEN OVERLEDEN

Geheel onverwacht is op 11 maart Geert van Ostadén op 55-jarige leeftijd overleden. Hij was sinds vorig jaar SP-fractievoorzitter in Goirle; daarvoor was hij afdelingsvoorzitter. Geert was de stuwende

kracht achter de SP Goirle, met een hart voor de natuur en een neus voor politiek. De SP-afdeling Goirle schrijft op haar website: 'De belangen van gewone mensen stonden bij Geert altijd bovenaan in het vaandel. We zullen verder moeten zonder onze trekker, maar Geert we zullen in jouw geest doorgaan en oogsten wat jij hebt gezaaid.' We wensen zijn vrouw Johanneke, de kinderen, familie en vrienden veel sterkte.

> SLOPEN: OOK IN LEEUWARDEN BEZOPEN

'Eerst in mei beslissen over de toekomst van sociale huurwoningen, en dan pas in juni de bewoners inlichten over de alternatieven die er waren.' Zo gaat woningcorporatie Elkien uit Leeuwarden om met haar huurders volgens Dick Faber, voorzitter SP-Leeuwarden. Samen met bewoners en het Platform Een- en Tweepersoonshuishoudens Leeuwarden voert de SP daarom sinds november actie tegen de sloopplannen in de Indische buurt. Faber: 'De corporatie luistert zelfs niet naar een enquête waaruit blijkt dat zo'n 90 procent van de bewoners renovatie wil. We hebben daarom met de Technische Universiteit Twente geregeld dat zij onafhankelijk onderzoek gaan doen naar de staat van de woningen.' Paulus Jansen, SP-Tweede Kamerlid en bouwkundig ingenieur, bezocht de buurt in januari. Er is volgens hem nogal wat achterstallig onderhoud: 'Maar de ongemakken zijn met relatief eenvoudige middelen op te lossen. In Den Haag roepen veel Kamerleden dat in

foto: Bert Bisschop

Paulus Jansen op bezoek in de wijk

Friesland geen woningnood is, maar een overschot aan goedkope huurwoningen door de krimp. Niets is minder waar. De eengezinswoningen in deze buurt zijn bovendien met acht meter enorm breed, en beschikken daardoor over mooie tuinen voor en achter. Dat kom je in de sociale huur zelden tegen. Ook de duplexwoningen liggen hier ruim in het groen. Op dat soort woningen moeten we zuinig zijn.'

> SP TWEDE PARTIJ IN APPINGEDAM

De SP wil eind 2011 200 afdelingen hebben. Woon je in een gemeente die nog geen zelfstandige afdeling heeft, en zie je kansen, neem dan contact op met de voorzitter van de afdeling waar je onder valt. En kom in actie voor een sociale gemeente.

De nieuwe SP-ledenwerkgroep in Appingedam heeft een fantastisch resultaat gehaald bij de Provinciale Statenverkiezingen. Met 15,3 procent is de SP nu de tweede partij van de stad. Om dat te bereiken hebben zo'n tien lokale SP-leden intensief campagne gevoerd. Harry

> HUUREXPLOSIJE

Het kabinet wil alle sociale huurwoningen 25 punten extra geven, waardoor de huurprijs stijgt. Tegelijk beperkt het kabinet het recht op huurtoeslag en huurprijsbescherming. Eén extra punt voor een sociale huurwoning staat gelijk aan een huurprijsverhoging van €4,80 per maand. Met 25 extra punten worden huurwoningen dus 120 euro per maand duurder. Daardoor zullen veel huurders boven de cruciale grens van € 647,53 per maand komen

waardoor zij niet meer in aanmerking komen voor huurtoeslag en huurprijsbescherming. Het aantal 'sociale' huurwoningen neemt daarmee fors af. SP-Kamerlid Paulus Jansen: 'Hier is geen sprake meer van huurverhoging maar van een huurexplosie. Dit gaat heel veel huurders, die het toch al niet ruim hebben, heel hard raken. Het is echt te gek voor woorden. Het kabinet kiest voor de meest radicale en asociale variant uit het regeerakkoord.'

Rozema is één van hen: 'We hebben meerdere keren op de markt gestaan, bij mensen aangebeld en overal ZO-kranten verspreid. Het is nu zaak om door te gaan!' Het volgende doel van de groep is een zelfstandige SP-afdeling worden. Dat is al eens eerder geprobeerd, maar uiteindelijk mislukt. Rozema: 'Het was heel jammer dat er toen wat mensen afhaakten, maar dat geeft ons juist een extra drijfveer om nu nog een stapje harder te lopen om alles bij elkaar te houden. We krijgen deze keer ook sneller scholing, en hebben al een plan van aanpak gemaakt. Ook zijn we volop bezig met nieuwe acties.' Zo doet de groep mee met de landelijke actie voor sociale werkplaatsen, verzet tegen afbraak van sociale woningbouw, en wil men dat er meer te doen is voor jongeren. 'En binnenkort verspreiden we ruim vijfduizend enquêtes in heel Appingedam om nog beter te weten wat er leeft onder de mensen.'

> GOED NIEUWS AAN JEUGDZORG-FRONT

Het Tweede Kamerlid Nine Kooiman, SP-woordvoerder jeugdzaken, heeft een aantal wezenlijke verbeteringen door het parlement geloodst. Zo wordt de informatievoorziening aan gezinsvoogden verbeterd, als blijkt dat een kind extra steun en hulp nodig heeft. Voorheen was het nog zo, dat de psychiater van een ouder op basis van het beroepsgeheim kan weigeren relevante informatie te geven aan de gezinsvoogd, bijvoorbeeld als een van de ouders psychotisch of suïcidaal is. Veiligheid van het kind komt vanaf nu op de eerste plaats; privacy van de ouders kan wijken als deze de taak van de gezinsvoogd in de weg staat.

Ook kreeg Kooiman steun voor haar

voorstellen voor verbetering van de positie van pleegouders. Vanaf nu krijgen pleegouders bijvoorbeeld spreekrecht in de rechtszaal. Kooiman: 'Deze mensen nemen kinderen in hun huis, begeleiden ze intensiever dan wie dan ook, maar mochten tot vandaag in de rechtbank niet automatisch hun zegje doen. Aan deze onrechtvaardige situatie maakt mijn voorstel gelukkig een einde.' Ten slotte mag langdurige plaatsing van een kind in een pleeggezin vanaf nu alleen nog door een rechter beëindigd worden. 'Door de pleegouders meer rechten te geven, verbeteren we ook de positie van de pleegkinderen', aldus Kooiman.

> BRUSSEL: 'DAT SYSTEEM MOET OP DE SCHOP'

De Europese Unie heeft weer een aantal grote plannen op stapel staan. Nieuwe vormen van financiering, bemoeienis met de pensioenleeftijd en loonontwikkeling in de lidstaten, en meer budget voor Europarlementariërs, bijvoorbeeld.

Het kan kennelijk niet op, daar in Brussel. Europese regeringsleiders die willen dat Brussel de pensioenleeftijd en de ontwikkeling van de lonen gaat bepalen. Het Europees Parlement dat het licht op groen zet voor nieuwe Europese belastingen. En dan nog een fikse verhoging van het personeelsbudget voor Europarlementariërs, waarmee de Europese begrotingscommissie onlangs instemde. Drie keer niks, vindt SP-Europarlementslid Dennis de Jong. Als het gaat om de pensioenleeftijd en de loonontwikkeling valt het De Jong op dat: 'ieder nieuw idee uit Brussel negatief voor de werknemers uitpakt. Over sociale doelstellingen hoor ik de regeringsleiders niet. In plaats daarvan lopen ze met olifantpoten door de porseleinkast van de sociale partners. Brussel moet van onze cao's afblijven.'

Het kan anders

Genoemde Europese belastingplannen maken onderdeel uit van een pakket over 'innovatieve vormen van financiering', die ertoe moeten leiden dat de uitgaven en inkomsten van Brussel binnen de perken blijven. De Jong: 'Europa heeft nu overal potjes voor: historische haventjes, fietspaden, innovatie en technologie. Geen focus en belabberde controle op hoe het geld wordt uitgegeven. Dát systeem moet op de schop!'

Succesje

Wel lukte het De Jong met collega-europarlementariërs uit alle EU-lidstaten om iets tegenover genoemde verhoging van het personeelsbudget te zetten. Met een simpele wijziging in de vergaderkalender konden zij twee keer een verhuizing tussen Brussel en Straatsburg voorkomen. De Jong: 'Dit bespaart het Europees Parlement alvast 2,5 miljoen per jaar, een mooi begin om van het hele verhuiscircus af te komen.'

VERKIEZINGSDAG CAMPAGNEVRIJ

Vroeger was het gebruikelijk dat partijen geen campagne voerden op verkiezingsdag zelf. Tegenwoordig doen bijna alle partijen dat, inclusief de SP. Ik vind dit geen goede tendens. Het getuigt van respect voor de kiezer en het democratische proces om ze een dag te gunnen in alle rust hun beslissing te maken. Bovendien dreigen steeds meer schendingen van de kieswet doordat er campagneactiviteiten plaatsvinden nabij stemlokalen, waarvan er (gelukkig) steeds meer zijn. Zo organiseerde het CDA in Overijssel een 'ontbijt' met al hun kandidaten op station Zwolle – waar ook een stembureau was. Een SP-lid kreeg in Deventer bij het betreden van het stembureau een ChristenUnie-folder in de hand gedrukt. Na zijn klachten werden ze weggestuurd – naar het begin van de straat, waar ze doorgingen met campagnevoeren. Zulke dingen zijn slecht voor de democratie en het aanzien van politieke partijen. Ik zou graag zien dat de SP het voortouw zou nemen om de verkiezingsdag weer een campagnevrije dag te maken. In ons beginselprogramma 'Heel de Mens' stellen wij terecht dat de parlementaire democratie beschermd en versterkt moet worden. Laten wij beginnen met zorg dragen voor een waardig en zorgvuldig verloop van de verkiezingsdag.

Frank Futselaar, Zwolle

PVV: PARTIJ VOOR VOLENDAMMERS?

De avond dat ik hoorde dat Volendam landelijk verhoudingsgewijs de meeste stemmen had voor de PVV van Geert Wilders, was ik stomverbaasd. Volendam leeft grotendeels van het toerisme. Hoe meer touringcars vol met buitenlandse toeristen hoe liever. En na afloop van het bezoek aan Volendam worden deze toeristen in lange rokken, wijde broeken en boezeroens gehesen. Om het af te maken, krijgen de vrouwen een kanten kapje op het hoofd en de mannen een ronde zwarte pet. Tot slot houten klompen. En de foto wordt gemaakt voor het nageslacht. De Hollandse garnalen worden gepeld in Marokko door de vrouwen die daar wonen. In Volendam wonen amper buitenlanders. En Hotel Spaander hangt en staat vol met veel prachtige schilderijen van buitenlandse schilders die een tijdje in Volendam bivakkeerden in vorige eeuwen. Kennen deze Volendammers niet het 'Bijbelse verhaal van de Barmhartige Samaritaan'? Of het gezegde: 'Wat u niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet.' Waar zijn deze Volendammers zo bang voor?

Pien van der Kleij, Bovenkarspel

OPMERKELIJK

STRATEGISCH STEMMEN (1)

Stemmen voor of tegen een voorstel. Als je voor bent, stem je voor; als je tegen bent, stem je tegen. Maar zo simpel is het niet. In januari stemde de Amsterdamse gemeenteraad vóór een voorstel van de SP om laagdrempelige opvang en nacht-opvang uit te breiden. Geweldig, vond ook de indiener, SP-raadslid Maureen van der Pligt. Later bleek dat de coalitiepartijen per ongeluk hadden voorgestemd. Ze dachten namelijk dat het een voorstel was van de VVD-wethouder Eric van der Burg, die juist voor inperken van de opvang is. Van der Pligt: 'De wethouder zoekt nog een uitweg, maar ze zullen het toch moeten uitvoeren.' Volgens het SP-raadslid laat dit zien hoe

weinig kritisch er gekeken wordt naar voorstellen van het college: 'De coalitiepartijen denken: het zal wel goed zijn, want het komt van de wethouder. Heel slordig.'

STRATEGISCH STEMMEN (2)

Niet slordig, maar slim was het van de linkse oppositie om met een PVV-voorstel in te stemmen dat ze eigenlijk niet steunde. Wat is het geval: er is veel onvrede bij parlementariërs over de strategie van de PVV: niet meestemmen met goede voorstellen die lastig zijn voor de regering, en dan met een onuitvoerbaar voorstel komen, waar iedereen toch tegen stemt. Zo kan de regering ongestoord doorregeren en

foto: Radio Nederland via Flickr

KERNENERGIE

Bij de Kernfysische Dienst zijn in 30 jaar 372 storingen opgegeven, maar ze hebben nauwelijks aandacht gekregen in de media. Het is slechts toeval dat er geen grote ongelukken zijn gebeurd. Borsssele is meermalen ontsnapt aan een grote ramp, volgens oud-hoogleraar Cees Andriessse. Er zijn alternatieven maar mensen zijn zo hardleers, blijkbaar moet het ook binnen de EU een keer echt goed misgaan. Alleen in Duitsland worden de veiligheidsnormen zo streng dat kernenergie niet meer rendabel is. Een verstandige keuze, maar volgens veel Nederlandse politici uiteraard te veel gebaseerd op emotie, tja, we zijn ook maar net ontsnapt aan een ramp dus vanwaar die arrogante houding?

Ron Slaats, Emmen

OEPS!

In de column van Jan Marijnissen (Tribune maart) is helaas een foutje geslopen. Uit de alvleesklier van varkens kan geen penicilline worden gewonnen, maar insuline.

kan de PVV hard roepen dat hun kritische voorstel is afgewezen door anderen. Zo ook bij de kwestie van de bankenbonus-sen. SP-Tweede Kamerlid Ewout Irrgang hoorde vlak vóór de stemming over een prima voorstel van de oppositie dat de PVV op het laatste moment toch niet voor ging stemmen. De PVV kwam met het voorstel om verstrekte bonussen voor 100 procent weg te belasten – en iedereen wist, ook de PVV, dat dat bij de rechter zou sneuvelen. In plaats van netjes tegenstemmen, zorgde Irrgang er razendsnel voor dat de oppositie met dit voorstel instemde. Nu moet de regering alsnog aan de slag. Dankzij de PVV. Of ondanks de PVV?

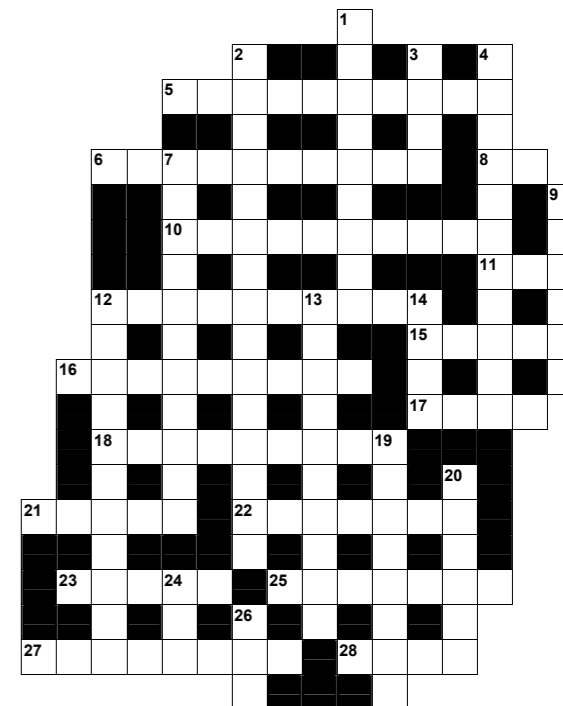
CRYPTOGRAM

Horizontaal

- 5 Interieurverzorgster is altijd goed voor een groel. (10)
- 6 Positieve beursinformatie! (Maar wel illegaal.) (10)
- 8 Aldaar is inkomstenbelasting. (2, afk.)
- 10 Werkvervoer voor een legerpredikant. (10)
- 11 Nu ook bedoeïenenmuziek in het congrescentrum. (3, ook afk.)
- 12 Nagerecht voor pochende parlementariërs. (6,4)
- 15 Beschermprinses van aardappels. (5)
- 16 Zich uitsloven om het paard voor de wagen te zetten. (9)
- 17 Is samen met Dorothy naar Oz om te wedden op voetbaluitslagen. (4)
- 18 Zonder melkwit en boerenbruin heeft de bakker geen middelen van bestaan. (9)
- 21 Helemaal genoeg hebben van hooi. (5)
- 22 Weet deze roofvogel dat hij ook lokvogel is? (7)
- 23 Ondeugend bier. (5)
- 25 Materiaal voor zwembroeken. (7)
- 27 Da's veel salaris voor het binnenbrengen van een schip. (8 en 4,4)
- 28 Opzichtig vachtje. (4)

Verticaal

- 1 Hardhorende plant. (9 en 4,5)
- 2 Ongewenste zwangerschap (door een botsing op de snelweg). (15)
- 3 Een wervelwind? Tijd voor zeemanslaarzen! (4)
- 4 Deze big band zwabbert over straat. (11)
- 7 Voormalig winnaar, nu op leeftijd. (11 en 3,8)
- 9 Doet zelfs een vrolijke wolf. (6)
- 12 Met haar sprongschot schittert zij aan het sportfirmament. (11)

- 13 Ook op het kaft wordt belasting geheven. (10)
- 14 Goedgekeurde auto. (4)
- 19 Adembenemend bestanddeel van de atmosfeer. (8)
- 20 Bakkie koffie werkt bemoedigend. (6)
- 24 Is als kuiken geen slimme vogel. (3)
- 26 Da's een mazzeltje, die kinderziekte. (3)

HISTORISCHE KRUISWOORDTEST

Horizontaal

- 1 Szymon ..., ooit vaste dirigent van het Nederlands Kamerorkest. (8)
- 5 Commandeursrang binnen Britse Ridderorde. (3, afk.)
- 7 Opera van Verdi; de gelijknamige prinses staat op uit de dood. (4)
- 8 Aanhanger van beginselen van de Franse Revolutie en democratie. (8)
- 9 Ruimzittende japon uit 18e eeuw. (3)
- 10 Julius Caesar werd op deze dag van de (Romeinse) maand vermoord. (4, Lat.)
- 11 Franse extremistische organisatie tegen onafhankelijkheid Algerije. (3, afk.)
- 12 19e eeuws Russisch schrijver verzamelde 4000 sprookjes. (4)
- 13 ... Jima. Zwaar bevochten eiland in de 2e Wereldoorlog. (3)
- 14 '... go bragh' - 'Ierland voor altijd'. (4)
- 15 'Ronddraaien' in dit middeleeuws ridderspel. (8)
- 16 Wereldorganisatie voor geldzaken, opgericht in 1944. (3, afk.)

OPLOSSINGEN MAART

Dat Schuift!: Het opgeheven vingertje

Cryptogram: **Horizontaal:** 2) Zaak 5) Beslist 6) Kamerjas 8) Voddenman 9) Andermaal 13) Vogelvlucht 15) Outcast 16) Decor 18) Aspergesteker 19) Eetcafe 20) Duinpad 21) IJsbergsla 23) Dweil.

Winnaar puzzel maart:

P.J.M. Aofs-Bosma uit Krommenie

Stuur uw oplossing vóór 26 april naar de Puzzelredactie van de Tribune; Vijverhofstraat 65, 3032 SC Rotterdam of tribunepuzzel@sp.nl. Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een gesigneerd boek verloot uit de SP-boekenstal.

Verticaal

- 1 Was in 17e eeuw klein bevoorradings- en communicatieschip. (7)
- 2 Frans schilder benoemde zijn surrealistisch werk als 'Libidoscaphes'. (7)
- 3 Aleksandr ..., Russisch componist en chemicus (19e eeuw). (7)
- 4 Pisans natuurkundige, in 1633 voor gerecht gesleept (verdedigde Copernicus' theorie). (7)
- 5 Naar 17e eeuws sterrenkundige vernoemde scheiding in ringen van Saturnus. (7)

Verticaal: 1) Valsheid in geschrifte 2) Zebra 3) Lotus 4) Miljoenenvisjes 7) Lama 10) Muur 11) Achterkant 12) Hocuspocus 14) Doorgaan 17) Stuurlui 22) Rad.

THEO DE BUURTCONCIERGE

